

Markyň hoş habary

Giriş

Bu kitap Isanyň döwründe ýaşan Mark atly adam tarapyndan ýazyldy. Ol Isa Mesihniň resuly Pawlus bilen täze ýygnaqlaryň düýbünü tutmakda (Res 13-nji bab), resul Petrus bilen Hoş Habary ýaýmakda (1Pet 5:13) arman-ýadaman zähmet çekenleriň biridir.

Mark Isanyň durmuşyny, eden işlerini we wagyzlaryny ilkinji bolup ýazga geçiren adam diýen pikir Mukaddes Ýazgylary öwrenýän alymlaryň arasynda örän ýörgünlidir. Olaryň çaklamalaryna görä, Mark bu kitaby Rim şäherinde tussaglykda saklanan Pawlusa kömek beren döwründe, ýagny b. e. 55 – 65-nji ýyllary ýazypdyr. Kitapda arameý diliniň sözlerine, ýahudy halkynyň döp-desurlaryna düşündiriş berilýär. Şeýle düşündirişler bu kitabyň ýahudy däl halklar üçin ýazylandygyny aýdyň görkezýär. Mark ony Rimdäki ýygnaq üçin ýazypdyr, sebäbi şol döwürde ýygnaagyň agzalary ýahudy we ýahudy däl halklaryň wekillerinden ybaratdy.

Markyň esasy maksady Isanyň Mesihdigini, ýagny Hudaýyň pygamberler arkaly wada berlen Patyşadygyny mälim etmekden ybaratdy. Ol öz kitabynda Isany ilkiň Mesih, ýagny Hudaýyň Ogly diýip atlandyryr. Mark Isanyň il içinde görkezen gudratlary, adamlary haýrana galdyran

mugjyzalary barada şaýat hökmünde ýazýar. Mark şeýle gudratlaryň we mugjyzalaryň Hudaýyň güýji arkaly amala aşyandygyny nygtap, adamlaryň kem-kemden Isanyň kimdigine düşünişlerini görkezýär. Isa Öz şägirtlerinden: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip soranda, Petrus «Sen Mesihniň» diýip jogap berýär (Mar 8:29).

Şeýle-de Mark Mesih bolmagyň diňe ygtyýarlylyk däl, eýsem hyzmat we özüni gurban etmeklikdigini hem görkezýär. Ol Isa Mesihniň ýönekeý adamlary söýüp, olara hyzmat edişini, olaryň ugrunda Özüni gurban etmäge-de taýyndygyny beýan edýär. Isa Mesih şeýle diýýär: «*Ynsan Ogly hem Özüne hyzmat edilmegi üçin däl-de, eýsem, başgalara hyzmat etmek üçin, köpleriň ugrunda janyny gurban edip, olary azat etmek üçin geldi*» (Mar 10:45). Isa Özüni Ynsan Ogly diýip atlandyryardy.

Mark Isa Mesihe iman edip, Onuň güýjüne ynanan islendik adamyň keselden gutulýandygyna, jynlardan azat bolýandygyna we ebedi ýaşaýşa eýe bolýandygyna şaýatlyk edýär. Ýöne ol Isa Mesihe eýermegiň aňsat daldigini hem aýdýar. Isanyň hakyky şägirtleri öz Halypalary ýaly adamlara hyzmat etmeli, ejir çekmäge we Ol kimin özüni gurban etmäge-de taýyn bolmaly.

Mazmuny

Ýahýa pygamberiň wagzy.....	1:1-8
Isa çümdürilýär we synalýar	1:9-13
Isa Jelilä gelýär	1:14–9:50
Isa Jelileden Iýerusalime gidýär.....	10:1-52
Isanyň haçdaky jebirleri we ölümi.....	11:1–15:47
Isa direlýär.....	16:1-8
Isa Öz şägirtlerine görünýär.....	16:9-20

1-nji bap*Ýahýa çümdürijiniň wagzy*

(*Matta 3:1-12; Luka 3:1-18; Ýohanna 1:19-28*)

¹Bu Hudaýyň Ogly ^a Isa Mesih ^b hakdaky Hoş Habaryň başlangyjydyr.

²Işaya pygamberiň kitabynda ^c şeýle ýazylan: «Öňünden ýol taýýarlar ýaly, ine, Men Öz wekilimi iberýärim.

³Çölde bir ses gygyrýar: „Rebbe ýol taýynlaň! Onuň ýodalaryny düzläň!“ diýýär». ⁴Şunlukda, Ýahýa peýda bolup, çölde adamlary suwa çümdürýärdi. Ol adamlara günäleriniň bagyşlanmagy üçin toba edip, suwa çümdürilmeklerini wagyz edýärdi. ⁵Tutuş Ýahudyýanyň we Iýerusalimiň ilaty onuň ýanyna gelýärdi. Olar günäleri üçin toba edip, Ýahýa tarapyndan Iordan derýasynda suwa çümdürilýärdiler. ⁶Ýahýanyň düýe ýüňünden eşikleri, bilinde gaýyşdan guşagy bardy. Ol çekirtge bilen

meýdan balyny iýýärdi. ⁷Ol: «Menden soňra Geljek menden has güýçlüdir. Men eglip, Onuň çarygynyň bagyny çözmäge-de mynasyp dälidirin. ⁸Men sizi suwa çümdürýärim, emma Ol sizi Mukaddes Ruha çümdürer» diýip wagyz edýärdi.

Isa suwa çümdürilýär we synalýar

(*Matta 3:13–4:11; Luka 3:21,22; 4:1-13*)

⁹Şol günlerde Isa Jeliläniň Nasyra şäherinden Ýahýanyň ýanyna geldi. Ýahýa Ony Iordan derýasynda çümdürdi. ¹⁰Isa suwdan çykyp gelýärkä, asmanyň ýarylanyny we Mukaddes Ruhun keperi görnüşde Öz üstüne inip gelýänini gördi. ¹¹Şol wagt gökden: «Sen Meniň söwer Oglumsyň, Men Senden köp razydyryn» diýen owaz geldi. ¹²Mukaddes Ruh Isany dessine çöle ýollady. ¹³Isa çölde kyrk gün bolup, şeytan tarapyndan synaga salyndy. Ol ýabany haýwanlaryň arasynda ýaşady, perişdeler Oňa hyzmat etdiler.

^a **1:1 Hudaýyň Ogly** – Köne Ähtde bu at patyşalar üçin ulanylýardy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlüğe seret.

^b **1:1 Mesih** – ýewreýler bu sözi Hudaý tarapyndan wada berlen Patyşa babatynda ulanýardylar. Sözlüğe seret.

^c **1:2 Işaya pygamberiň kitabynda** – käbir golýazmalarda *Pygamberleriň kitabynda*.

Isa ilkinji şägirtlerini çagyýar*(Matta 4:12-22; Luka 4:14,15; 5:1-11)*

¹⁴Ýahýa tussag edilenden soňra, Isa Jelilä gelip, Hudaýyň Hoş Habaryny ^awagyz etdi. ¹⁵Ol: «Wagt doldy, Hudaýyň Şalygy golaýlady. Toba ediň, Hoş Habara ynanyň!» diýýärdi.

¹⁶Isa Jelile kölüniň kenaryndan geçip barýarka, köle tor taşlap duran Simun bilen onuň dogany Andrysy gördi. Olar balykçydylar. ¹⁷Isa olara: «Meniň yzyna düşüň, Men sizi ynsan tutýan balykçylar edeyin» diýdi. ¹⁸Olar hem şol wagtyň özünde torlaryny taşlap, Onuň yzyna düşdüler. ¹⁹Biraz ýöränlerinden soň, Isa Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýohannany gördi. Olar gaýygyň içinde torlaryny bejerip otyrdylar. ²⁰Isa olary gören badyna çagyrdy. Olar hem kakalary Zebedeý bilen günlükçileri gaýykda galdyryp, Isanyň yzyna düşdüler.

Isa arwah-jynlary kowýar, hassalary sagaldýar*(Luka 4:31-42; Matta 8:14-17)*

²¹Olar Kapernauma geldiler. Sabat günü Isa sinagoga baryp, öwretmäge başlady. ²²Onuň taglymatyna haýran galdylar, sebäbi Isa adamlara Töwrat mugallymlary ýaly däl-de, erk-ygtyýarly biri ýaly öwredýärdi. ²³Şol wagt olaryň sinagogasynda arwah-jyn eýelän bir adam bardy. Ol: ²⁴«Eý, nasyraly Isa! Biziň bilen näme işiň bar? Bizi yok etmäge geldiňmi? Men Seniň kimdigiňi bilýärim, Sen Hudaýyň Mukaddesisiň» diýip gygyrdy. ²⁵Isa arwah-jyna käýäp: «Sem bol! Bu adamdandan çyk!» diýip buýruk berdi. ²⁶Arwah-jyn hem ol adamy sandyratdy-da, bagyryp ondan çykdy.

²⁷Hemmeler haýran galyp, biri-birlerine: «Bu näme boldugy? Bu bir täze taglymat! Ol arwah-jynlara erk-ygtyýar bilen buýruk berýär, olar-da Oňa tabyn bolýarlar!» diýişdiler. ²⁸Şeýlelikde, Isa hakyndaky habar şobada Jeliläniň ähli etrabyna ýaýrady.

²⁹Olar sinagogadan çykyp, Simun we Andrysyň öýüne gitdiler, Ýakup bilen Ýohanna hem olar bilendi. ³⁰Simunyň gaýyynesini gyzyrma tutup ýatandygyny Isa habar berdiler. ³¹Şonda Isa hassanyň ýanyna bardy-da, ony elinden tutup galdyrdy. Aýalyň gyzyrmasy şobada aýryldy we ol myhmanlara hyzmat etmäge başlady. ³²Gün batyp, agşam düşende, ähli hassalary, arwah-jyn eýelän adamlary Onuň ýanyna getirdiler. ³³Şäheriň ähli halky gapynyň agzyna ýygnaşypdy. ³⁴Isa dürli kesele uçran ençeme hassany sagaltdy, ençeme arwah-jyny kowup çykardy. Ol arwah-jynlara geplemäge ygtyýar bermedi, sebäbi olar Onuň kimdigiňi bilýärdiler. ³⁵Ir säher bilen heniz daň atmanka, Isa turup, daşary çykdy. Bir çola ýere baryp, Hudaýa doga etdi. ³⁶Simun bilen ýanyndakylar Ony gözlemäge gitdiler. ³⁷Ony tapanlarynda: «Hemmeler Seni gözläp ýör» diýdiler. ³⁸Isa olara: «Ýörüň, başga ýere, golaýdaky obalara gideliň, Men ol ýerlerde-de wagyz etjek, hut şonuň üçin hem geldim» diýdi.

³⁹Şeýlelikde, Isa olaryň sinagogalarynda wagyz edip, arwah-jynlary kowup çykaryp, tutuş Jeliläniň içine aýlandy.

Isa deri kesellini sagaldýar*(Matta 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰Isanyň ýanyna deri keseline ýolugan bir adam geldi. Ol dyzyna çöküp,

^a 1:14 *Hudaýyň Hoş Habaryny* – käbir golýazmalarda *Hudaýyň Şalygy baradaky Hoş Habary*.

Oña: «Eger isleseň, meni bu keselden tämizläp bilersiň» diýip ýalbardy. ⁴¹Isanyň ol adama ýüregi awady. Ol elini uzatdy-da, oña degrip: «Isleýäriň, tämiz bol!» diýdi. ⁴²Bu adam şobada deri keselinden saplanyp, doly sagaldy. ⁴³⁻⁴⁴Isa ony ugradanda, oña: «Ägä bol, muny hiç kime aýtmagyn. Ýöne git-de, ruhana görün we deri keselinden saplanandygyňy hemmelere subut eder ýaly, Musanyň buýran sadakasyny ber» diýip, berk tabşyryk berdi. ⁴⁵Emma ol adam gidip, bolan zatlary ýetişibildigine gürrüň bermäge we ýaýratmaga başlady. Şonuň üçin Isa indi hiç bir şähere arkaýyn girip bilmän, olardan daşda, çola ýerlerde bolýardy. Emma hemme ýerden Onuň ýanyna adamlar gelýärdiler.

2-nji bap

Isa ysmazy sagaldýar

(*Matta 9:1-8; Luka 5:17-26*)

¹Isa birnäçe günden soň Kapernauma gaýdyp gelende, Onuň öýdedigi baradaky habar ýaýrady. ²Şonda ol ýere şeýle bir köp adam üşdi welin, hatda gapynyň agzynda durmaga-da ýer ýokdy. Isa olara Hudaýyň Hoş Habaryny wagyz edýärdi. ³Şol wagt dört adam bolup Onuň ýanyna bir ysmazy göterip getirdiler. ⁴Adamlardan ýaňa hyryn-dykyn doludygy üçin, olar Isanyň ýanyna ýakynlaşyp bilmediler. Şonuň üçin olar Isanyň bolýan jaýynyň üçegini söküp, ysmazy düşegi bilen deşikden aşak salladylar. ⁵Isa olaryň imanyny görüp, ysmaza: «Oglum, seniň günäleriň ötüldi» diýdi. ⁶⁻⁷Ol ýerde oturan Töwrat mugallymlaryň käbiri içinden: «Bu adam näme üçin beýle gepleýär? Ol Hudaýa dil ýetirýär!

Günäleri ýeke-täk Hudaýdan başga kim ötüp biler?» diýip oýlandy. ⁸Isa dessine olaryň näme pikir edýändigini ruhunda syzyp: «Näme üçin göwnüňize beýle pikirler getirýärsiňiz? ⁹Ysmaza haýsyny aýtmak aňsat: „Günäleriň ötüldi“ diýmekmi ýa-da: „Tur, düşegini al-da, ýöre“ diýmek? ¹⁰Emma siz Ynsan Oglunyň ýer ýüzünde günäleri ötmäge-de ygtyýarynyň bardygyny bilip goýuň» diýdi. Onsoň Ol ysmaza: ¹¹«Saňa diýýäriň, tur, düşegini al-da, öýüňe gaýt» diýdi. ¹²Ol hem ýerinden turdy-da, dessine düşegini alyp, hemmeleriň gözünüň alnynda çykyp gitdi. Hemmeler haýran galdy. Olar: «Biz beýle zady asla görmändik» diýşip, Hudaýy şöhratlandyrdylar.

Isa Lewini çagyryar

(*Matta 9:9-13; Luka 5:27-32*)

¹³Isa ýene kölüň ýakasyna gitdi. Tutuş halaýyk Onuň ýanyna geldi, Ol hem olara öwretmäge başlady. ¹⁴Isa ýoldan geçip barýarka, salgyt ýygnap oturan Alfeýiň ogly Lewini görüp, oña: «Meniň yzyna düş!» diýdi. Ol hem turup, Onuň yzyna düşdi.

¹⁵Ençeme salgytçylardyr günäkärler-de Isanyň yzyna eýerýärdiler. Bir gün Isa Lewiniň öýünde saçak başynda otyrka, olar hem gelip, Isa we Onuň şägirtleri bilen bile iýip-içdiler. ¹⁶Fariseýler bolan Töwrat mugallymlary Isanyň günäkärler hem salgytçylar bilen nahar iýip oturanyny görenlerinde, Onuň şägirtlerinden: «Näme üçin Ol salgytçylardyr günäkärler bilen nahar iýýär?» diýip soradylar. ¹⁷Isa muny eşidende, olara: «Lukman saglara däl-de, hassalara gerekdir. Men dogrulary däl-de, günäkärleri çagyrmaga geldim» diýdi.

Agyz beklemek barada sowal
(*Matta 9:14-17; Luka 5:33-39*)

¹⁸Ýahýanyň şägirtleri we farişeýler agyz bekleýärdiler. Käbir adamlar gelip, Isadan: «Näme üçin Ýahýanyň we farişeýleriň şägirtleri agyz beklänler-de, seniň şägirtleriň bolsa agyz beklänok?» diýip sorady. ¹⁹Isa olara: «Giýew ýanlaryndaka, heý-de, toýuň myhmanlary agyz beklämi?! Ýok, giýew aralaryndaka, olar agyz bekläp bilmezler ahryryn. ²⁰Emma giýewiň olardan alynjak günleri geler, ine, şonda olar agyz beklärler. ²¹Hiç kim köne eşige täze matadan ýama salmaz, ýogsam salnan ýama köne eşikden gopup, ýyrtyk ýeri has beter bolar. ²²Hiç kim täze şeraby köne meşiklere guýmaz. Ýogsa şerap meşikleri böwsüp, döküler, meşikler-de zaýalanar. Täze şerap täze meşiklere guýulýandyr» diýip jogap berdi.

Sabat günü barada sowal
(*Matta 12:1-8; Luka 6:1-5*)

²³Bir Sabat günü Isa bugdaýlygyň arasyndan geçip barýardy. Onuň şägirtleri ýolda barýarkalar, bugdaý başlaryny ýolmaga başladylar. ²⁴Farişeýler Isa: «Seret, näme üçin olar Sabat günü gadagan işi edýärler?» diýdiler. ²⁵Isa olara: «Dawut bilen ýanyndakylar aç hem mätäç galanlarynda, siz Dawudyň näme edendigini asla okamadyňyzmy? ²⁶Ol baş ruhany Abiýataryň döwründe Hudaýyň öýüne girip, Hödür çöreklerini iýdi, ýanyndakylara hem berdi. Bu olar üçin gadagandy, diňe ruhanylara rugsat berlendi» diýip jogap berdi. ²⁷Soňra Isa olara: «Adam Sabat günü üçin däl-de, Sabat günü adam üçin ýaradyldy. ²⁸Şonuň üçin Ýnsan Ogly hatda Sabat gününüň-de hökümdarydyr» diýdi.

3-nji bap

Isa Sabat günü şypa berýär
(*Matta 12:9-14; Luka 6:6-11*)

¹Başga bir gün Isa ýene sinagoga gitti. Ol ýerde eli şel açan bir adam bardy. ²Käbir adamlar Isany aýyplajak bolup, Sabat günü bu adama şypa berermikä diýip, Ony aňtaýardylar. ³Isa eli şel açan adama: «Ýeriňden tur-da, orta çyk!» diýdi. ⁴Onsoň olardan: «Kanun boýunça Sabat günü ýagşylyk etmek dogrumy ýa-da ýamanlyk? Biriniň janyňy halas etmek dogrumy ýa-da öldürmek?» diýip sorady. Olardan ses çykmady. ⁵Isa töweregindäkilere gahar bilen bakyp, olaryň doňýürekdigine gynandy. Ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol hem elini uzatdy welin, eli doly sagaldy. ⁶Farişeýler daşary çykyp, Isany nädip ýok etmelidigi barada Hirodyň tarapdarlary bilen maslahat geçirdiler.

Uly mähelle Isanyň yzyna düşýär

⁷Isa şägirtleri bilen kölün ýakasyna gitti. Jelileden bir uly mähelle hem Onuň yzyna düşüp gitti. ⁸Onuň bitiren işlerini eşidip, Ýahudyýadan, Ýerusalimden, Idumeýadan, Iordan derýasynyň aňyrsyndan, Sur we Sidon töwereklerinden uly mähelle ýanyna geldi. ⁹Isa mähelläniň içinde gysylmazlyk üçin, Öz şägirtlerine bir gaýygy taýýarlap goýmagy buýurdy. ¹⁰Isa ençeme adama şypa berdi, şonuň üçin hemme hassalar Oňa ellerini degirjek bolup, ýanyna itekleşip gelyärdiler. ¹¹Arwah-jyn eýelänler Isany görenlerinde, Onuň aýagyna ýykylyp: «Sen Hudaýyň Oglusyň!» diýip gygyrdylar. ¹²Emma Ol Özüniň kimdigini hiç kime aýtmazlygy berk tabşyrdy.

Isa on iki şägirdini saýlaýar
(*Matta 10:1-4; Luka 6:12-16*)

¹³Onsoň Isa daga çykyp, Öz saýlan adamlaryny ýanyna çagyrdy, olar Onuň ýanyna bardylar. ¹⁴⁻¹⁶Isa on iki adamy saýlap alyp, olara resullar diýip at berdi ^a. Onuň wagyz etmäge iberen, hassalary sagaldyp, arwah-jynlary kowmaga ygtyýar beren bu on iki resuly şulardyr: Simun – Isa oňa Petrus diýip at berdi, ¹⁷Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýohana – Isa olara Bowanerges diýen lakamy berdi, (bu «Gök gürrüdisiniň ogullary» diýmegi aňladýar), ¹⁸onsoň Andrys, Filip, Bartolomeý, Matta, Tomas, Alfeýiň ogly Ýakup, Taddeý, watançy Simun ¹⁹we Isa haýynlyk eden Ýudas Iskariýot.

Isa we Beýelzebul

(*Matta 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10*)

²⁰Soňra Isa bir öýe bardy. Ol ýerde hem hemişekiler ýaly, ýene-de uly mähelle ýygnanansoň, Isanyň şägirtleri bilen nahar iýmäge-de wagtlyry bolmady. ²¹Isanyň hossarlary bu barada eşidende: «Isa aklyndan azaşypdyr» diýip, Ony äkitmäge geldiler. ²²Iýerusalimden gelen Töwrat mugallymlary bolsa: «Ony jynlaryň hökümdary Beýelzebul eýeläpdir! Ol arwah-jynlary Beýelzebul arkaly kowup çykarýar» diýişýärdiler. ²³Şonuň üçin Isa halky ýanyna çagyryp, tymsallar arkaly söze başlady: «Şeýtan öz-özünü nädip kowup çykarsyn? ²⁴Bir patyşalygyň içinde bölünişik bolsa, ol patyşalyk berk durup bilmez. ²⁵Bir hojalygyň içinde bölünişik bolsa, ol maşgala berk durup bilmez. ²⁶Şeýtan öz-özüne garşy çykyp bölünse, berk durup bilmez, onuň soňunyň geldi-gidir. ²⁷Hiç kim bir güýçli adamyň öýüne

girip, malyny talap bilmez; öňürti ony tutup daňmaly bolar, onsoň öýüni talar. ²⁸Size dogrusyny aýdýaryn: ynsanlaryň hemme günäleri, her bir zada dil ýetirmeleri bagyşlanar. ²⁹Emma Mukaddes Ruha dil ýetirene asla bagyşlanma ýokdur. Bu ebedilik günä bolup, onuň boýnundan asylar». ³⁰Isa muny: «Ol – arwah-jynly» diýenleri üçin aýtdy.

Isanyň ejesi we inileri

³¹Onsoň Onuň ejesi bilen inileri geldi. Olar daşarda durup, Isany çagyrmak üçin, Onuň ýanyna adam iberdiler. ³²Mähelle Isanyň daşyny alyp otyrdy. Oňa: «Ejeň, inileriň we uýalaryň daşarda Seni sorayarlar» diýdiler. ³³Isa olara jogap berip: «Meniň ejem, doganlarym kim?» diýdi. ³⁴Onsoň daşyny alyp oturanlara seredip: «Ine, Meniň ejem, doganlarym şulardyr!» ³⁵Hudaýyň islegini kim berjaý etse, şol Meniň doganym, uýam hem ejemdir» diýdi.

4-nji bap

Ekin tymsaly

(*Matta 13:1-23; Luka 8:4-15*)

¹Isa kölüň ýakasynda halka ýene öwretmäge başlady. Daşyna şeýle uly mähelläniň üýşendigi zerarly köldäki bir gaýyga münüp oturdy. Tutuş mähelle bolsa kölüň ýakasynda, gury ýerde durdy. ²Isa olara tymsallar arkaly köp zatlar öwretdi. Olara şu tymsaly gürrüň berdi: ³«Gulak asyň! Bir daýhan ekin ekmäge çykýar. ⁴Ekip yörkä, tohumlaryň birnäçesi ýoluň üstüne düşýär we guşlar gelip, ony çokýarlar. ⁵Birnäçesi topragy az, daşly ýere düşýär. Topragy çuň bolmansoň, olar tiz gögerýär. ⁶Ýöne

^a 3:14-16 Olara resullar diýip at berdi – bu sözlem käbir golýazmalarda ýok.

gün gyzanda, kökleriniň ýokdugy zerarly, olar solup, guraýarlar. ⁷Birnäçe tohum tikenleriň arasynda düşýär. Tikenler ösüp, olary basýar. Şeýlelikde, olar hasyl bermeýärler. ⁸Birnäçesi-de gowy ýere düşýär. Olar ösüp, köpelip, kábiri otuz, kábiri altmyş, kábiri hem ýüz esse hasyl berýär». ⁹Isa onsoň olara: «Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!» diýdi.

¹⁰Isa on iki şägirdi we başga kábir adamlar bilen ýeke galanda, olar Ondan bu timsalyň manysyny soradylar. ¹¹Isa olara şeýle düşündirdi: «Hudaýyň Şalygynyň syry size berildi. Daşardakylara bolsa hemme zat timsallar arkaly aýdylýar. ¹²Şeýdip „olar seredip dursalar-da, hiç aňlamaýarlar, eşidip dursalar-da, hiç düşünmeýärler; ýogsam Maňa tarap öwrülip bagyşlanardylar“».

¹³Isa olara şeýle diýdi: «Siz bu timsala düşünmeýärsiňizmi? Onda başga timsallara nähili düşünjeksiňiz? ¹⁴Daýhanyň ekýäni Hudaýyň sözüdir. ¹⁵Kábir adamlar ýoluň üstüne düşen tohumlara meňzeýärler. Olar sözi eşidýärler, emma ýüreklerine ekilen bu sözi şobada şeytan alyp gidýär. ¹⁶Beýleki adamlar daşly ýere düşen tohumlara meňzeýärler. Olar sözi eşidip, ony dessine şatlyk bilen kabul edýärler. ¹⁷Emma olarda kök ýokdur, çydamsyzdyr. Bu söz üçin muşakgat ýa-da yzarlama bolanda, olar derrew imandan ýüz döndererler. ¹⁸Başga birleri tikenleriň arasynda düşen tohumlara meňzeýärler. Olar sözi eşidýärler, ¹⁹emma dünýäniň gaýgylary, baýamak höwesi we başga meýiller ara girip, sözi bogýar, şonuň üçin söz hasyl bermeýär. ²⁰Gowy topraga düşenler bolsa, sözi eşidip, ony kabul edýärler we kábiri otuz, kábiri altmyş, kábiri hem ýüz esse hasyl berýär».

Çyra timsaly

(Luka 8:16-18)

²¹«Çyrany haýsydyr bir gabyň ýa-da çarpaýanyň aşagynda gizlemek üçin getirýärlermi? Eýsem, ony çyradanyň üstünde goýmak üçin getirmeýärlermi näme? ²²Üsti açylmajak gizlin zat, mese-mälim bolmajak ýaşyryn zat ýokdur. ²³Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!» diýdi. ²⁴Isa ýene-de olara: «Eşidýänleriňize üns beriň. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeg bilen ölçeler. Hatda size has-da köp berler. ²⁵Kimde bar bolsa, oňa berler, kimde ýok bolsa, onuň elindäki hem alnar» diýdi.

Biten tohum timsaly

²⁶Onsoň Isa şeýle diýdi: «Hudaýyň Şalygy ýere tohum sepyän adam ýalydyr. ²⁷Ol gije ýatýar, irden turýar, emma tohumyň nädip gögerişini, ösüşini bilmeýär. ²⁸Toprak öz-özünden hasyl berýär. Öňürti baldagy, soňra başy hem başdaky doly däneleri ýetişýär. ²⁹Hasyl bişende, ýaňky adam dessine oragy işe girizýär. Çünki orak wagty gelendir».

Gorçisa tohum timsaly

(Matta 13:31,32,34; Luka 13:18,19)

³⁰Isa olara ýene-de: «Hudaýyň Şalygyny nämä meňzedeli? Ony haýsy timsal bilen düşündireli? ³¹⁻³²Hudaýyň Şalygy gorçisa tohumy ýalydyr. Bu tohum ýer ýüzünde ekilýän ähli tohumlaryň iň maýdasy bolup, ekilenden soň ösüp, ähli ösümliklerden belent bolýar. Ol şeýle uly şahalar çykarýar welin, guşlar kölegesinde höwürteläp bilýärler» diýdi. ³³Isa halka düşünip biljek derejesinde şunuň ýaly köp timsallar arkaly gürrüň

berýardı. ³⁴Olara tymsalsyz hiç zat aýtmaýardy, ýöne ýeke galanlarynda, Öz şägirtlerine ähli zady düşündirýärdi.

Isa tupany ýatyrýar

(Matta 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Şol gün agşamara Isa şägirtlerine: «Kölüň beýleki tarapyna geçeliň» diýdi. ³⁶Şägirtler mähelläni şol ýerde galdyryp, Isany oturan gaýygynda özleri bilen alyp gitdiler. Olaryň ýanynda başga gaýyklar hem bardy. ³⁷Şol wagt güýçli tupan turup, tolkunlar gaýyga urlup başlady-da, gaýyk suwdan dolup ugrady. ³⁸Isa bolsa gaýygyň yzky tarapynda bir ýassygy ýassanyp, uklap ýatyrdy. Şägirtler Ony oýaryp: «Mugallym, biz heläk bolýas! Bu Seniň perwaýyňa-da dälmi?» diýdiler. ³⁹Isa turup, ýele käýedi, Ol köle: «Sem bol! Bes et!» diýdi. Şonda ýel ýatdy we doly asudalyk boldy. ⁴⁰Isa şägirtlerine: «Näme üçin gorkýarsyňyz? Eýsem heniz-de iman edeňzokmy? Eýsem imanyňyz şeýle gowşakmy?» diýdi. ⁴¹Olar gaty gorkuşyp, biri-birlerine: «Bu kimkä? Onuň sözüne hatda ýelem, kölem gulak asýar!» diýişdiler.

5-nji bap

Isa arwah-jyn eýelän adamy sagaldýar

(Matta 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹Isa bilen şägirtleri kölüň beýleki kenaryndaky gerasalylaryň^a ýurduna geldiler. ²Isa gaýykdan düşen badyna, Oňa gonamçylykdan çykyp gelýän bir adam düşdy. Bu adamy arwah-jyn eýeläpdi. ³Ol mazarlaryň arasynda ýaşayardy. Ony hiç kim hatda zynjyrlap hem saklap bilmeýärdi. ⁴Onuň el-aýaklaryny ençeme gezek zynjyrlasalar-

da, gandallasalar-da, ol zynjyrlary gyryp, gandallary bölek-bölek edýärdi. Hiç kim ony ýola getirip bilmezdi. ⁵Ol gije-gündiz gonamçylykda, daglarda üzüksiz gygyryp, özüni daş bilen ýaralar ýörerdi.

⁶Ol Isany uzakdan görüp, ylgaý geldi-de, Onuň önünde dyzyna çöküp, tagzym etdi. ⁷Batly ses bilen gygyryp: «Eý, Isa! Eý, Beýik Hudaýyň Ogly, meniň bilen näme işiň bar? Ýalbarýan, Hudaýyň haky üçin meni gynama!» diýdi. ⁸Sebäbi Isa oňa: «Eý, arwah-jyn, bu adamdan çyk» diýipdi. ⁹Onsoň Isa arwah-jyndand: «Adyň näme?» diýip sorady. Ol hem: «Adym Goşun^b, çünki biz köplükdiris» diýip jogap berdi. ¹⁰Özlerini bu mesgenden kowup goýbermezligi üçin, olar Isa köp ýalbardylar. ¹¹Şol ýerdäki dagyň eteginde ullakan bir doňuz sürüsi otlap ýördi. ¹²Arwah-jynlar Isa ýalbaryp: «Bizi şol doňuzlaryň arasynda goýber, olaryň içine gireli» diýdiler. ¹³Isa olara rugsat berdi. Arwah-jynlar çykyp, doňuzlara girdiler. Şonda iki müňe golaý doňuzdan ybarat bu süri uçutdan aşak zyňyp, kölde paýyrdasyp gark boldy. ¹⁴Doňuz çopanlary bolsa gaçyp gidip, şäherlerdir obalara bu wakany habar berdiler. Halaýyk näme bolanyny görmäge geldi. ¹⁵Olar Isanyň ýanyna gelenlerinde, bir goşun arwah-jyn eýelän adamyň indi egin-eşikli oturanyny, akylynyň hem ýerindedigini görüp gorkdular. ¹⁶Wakany görenler arwah-jyn eýelän adama we doňuzlara näme bolandygy hakynda halka gürrüň berdiler. ¹⁷Onsoň halk özleriniň ýurdundan gitmegi üçin, Isa ýalbarmaga başlady. ¹⁸Isa gaýyga münende, arwah-jyndand halas bolan adam Ondan Özi bilen gitmäge rugsat sorap ýalbardy. ¹⁹Emma Isa muňa rugsat bermedi. Oňa:

^a **5:1 Gerasalylar** – käbir golýazmalarda *gadaralylar*. Seret: Mat 8:28.

^b **5:9 Goşun** – grekçe *Legion*. Bu söz alty mün esgerli goşuny aňladýar.

«Öýüňe, özüňkileriň arasyňa git, Rebbiň seniň üçin nämeler edendigini, saňa nähili rehim-şepagat görkezendigini olara gürrüň ber» diýdi. ²⁰Ol hem gidip, Isanyň özüne eden ýagşylygynyň baryny Dekapolisde^a jar etmäge başlady. Hemmeler muňa haýran galdy.

Direlen gyz, sagalan aýal

(*Matta 9:18-26; Luka 8:40-56*)

²¹Isa gaýyk bilen ýene beýleki kenara geçende, daşyna uly mähelle üýşdi. Isa kölüň kenaryndady. ²²Sinagoga ýolbaşçylaryndan Ýáýrus atly bir adam geldi. Ol Isany görüp, Onuň aýagyna ýykyldy. ²³Oňa köp ýalbaryp: «Meniň gyzjagazym ölüm ýassygynda ýatyr. Gel-de, elleriňi onuň üstünde goý, sagalyp ýaşasyn!» diýdi. ²⁴Isa bu adam bilen gitdi. Yzyna düşüp gelyän uly mähelle Ony her ýandan gysyp-gowrup barýardy. ²⁵Ol ýerde on iki ýyldan bäri gan akmasy bolan bir aýal hem bardy. ²⁶Ol köp ejir çekip, ençeme lukmanlara görnüp, bar-ýoguny harç edipdi, ýöne hiç haýyr tapman, gaýtam, ýagdaýy has beterleşipdi. ²⁷Bu aýal Isa hakda aýdylýan zatlary eşidip, mähelläniň içi bilen Onuň arka tarapyndan geldi we donuna elini degirdi. ²⁸Çünki ol içinden: «Diňe donuny ellesem-de, sagalaryň» diýip oýlanýardy. ²⁹Şol wagtyň özünde onuň gan akmasy kesildi. Aýal derdinden saplanandygyny bedeninde duýdy. ³⁰Isa Özünden bir güýjüň çykandygyny şobada duýup, köpçülige tarap öwrülip: «Donuma kim elini degirdi?» diýip sorady. ³¹Şägirtleri Oňa: «Sen Özüňi gysyp-gowrup gelyän mähelläni görýärsiň-ä! Onsoň nädip: „Maňa kim elini degirdi?“ diýip sorayarsyň?» diýdiler. ³²Emma Isa mu-

ny edeni görjek bolup, daş-töweregine seredýärdi. ³³Özüne näme bolandygyny bilenden soň, ýaňky aýal gorkup, titröp geldi. Isanyň aýagyna ýykylyp, Oňa ähli hakykaty aýdyp berdi. ³⁴Isa oňa: «Eý, naçar, imanyň saňa şypa berdi. Sag-aman git, derdiňden saplan» diýdi. ³⁵Ol bu sözleri aýdyp durka, sinagoga baştutanynyň öýünden birnäçe adam gelip: «Gyzyň öldi. Näme üçin Mugallymy artykmaç biynjalyk edýärsiň?» diýdi. ³⁶Isa muny eşiden badyna, sinagoga baştutanyna: «Gorkma, diňe iman et!» diýdi.

³⁷Isa Petrusdan, Ýakupdan we onuň dogany Ýohannadan başga hiç kime Özi bilen gitmäge rugsat etmedi. ³⁸Sinagoga baştutanynyň öýüne gelenlerinde, Isa başagaýlygy, aglaşyp, dady-perýat edip oturanlary gördi. ³⁹Içeri girip, olara: «Näme üçin dady-perýat edip, aglaşyp otyrsyňyz? Çaga ölenok, ol diňe uklap ýatyr» diýdi. ⁴⁰Olar bolsa Onuň üstünden güldüler. Emma Isa hemmäni daşarda goýup, diňe çaganyň ene-atasyny we Özi bilen gelenleri alyp, onuň ýatan otagyna bardy. ⁴¹Çaganyň elinden tutup, oňa: «Talita kum!» diýdi. Bu bolsa «Gyzjagaz, saňa diýýäriň: Tur!» diýmekdir. ⁴²Gyz dessine ýerinden galyp ýöräp başlady. Ol on iki ýaşyndady. Muny görenleriň ählisi gaty geň galdy. ⁴³Isa olara muny hiç kime bildirmezligi berk tabşyryp, gyza nahar bermeklerini buýurdy.

6-njy bab

Nasyrada Isa hormat goýulmaýar
(*Matta 13:53-58; Luka 4:16-30*)

¹Isa ol ýeri taşlap, Öz dogduk mekanyňa gitdi. Şägirtleri hem Onuň yzyna düşüp

^a **Dekapolis** – Samariya bilen Jeliläniň gündogarynda ýerleşen on şäheriň umumy ady. Sözlüğe seret.

gitdiler. ²Sabat günü Isa sinagogada halka öwretmäge başlady. Onuň aýdýan zatlaryny eşiden köp adamlar haýran galyp: «Bu Adam munça zady nireden öwrendikä? Oňa beýle danalygy kim berdikä? Ol nädip beýle mugjyzalary görkezmegi başarýarka?» ³Ol Merýemiň neçjar ogly dälmi? Ýogsa-da Ol Ýakup, Ýose ^a, Ýahuda we Simun dagyň dogany dälmi näme? Onuň uýalary-da biziň aramyzda ýaşaýarlar ahryr!» diýşip, Isanyň bolşundan nägile boldular. ⁴Onsoň Isa olara: «Pygamberiň diňe öz dogduk ýurdunda, garyndaşlarynyň arasynda we öýünde gadyry ýokdur» diýdi. ⁵Ol birnäçe hassanyň başyna elini goýup sagaltmakdan başga ol ýerde hiç bir mugjyza görkezip bilmedi. ⁶Isa olaryň imansyzdygyna geň galdy.

Isa şägirtlerini halkyň arasynda iberýär

(*Matta 10:5-15; Luka 9:1-6*)

Şondan soň Isa töwerekdäki obalara aýlanyp wagyz etdi. ⁷Isa on iki şägirdini ýanyna çagyryp, olary iki-ikiden ýollamaga başlady we olara arwah-jynlaryň üstünden ygtyýar berdi. ⁸Olara şeýle buýruk berdi: «Ýol üçin ýanyňyza hasadan başga hiç zat almaň. Ne çörek, ne torba, ne-de guşagyňyzda pul – hiç zat bolmasyn. ⁹Aýagyňyza çaryk geýiň, egniňize artykmaç eşik almaň». ¹⁰Isa ýene olara: «Haýsy öýe barsaňyz, gaýdýançaňyz şol öýde boluň. ¹¹Eger adamlar sizi kabul etmeseler, diňlemeseler, ol ýerden çykyp barýarkaňyz, olara garşy şaýatlyk hökmünde aýaklaryňyzyň tozuny kakyň» diýdi. ¹²Şunluk bilen, olar ýola düşdüler we ähli adamlary toba çagyryp,

wagyz etmäge başladylar. ¹³Olar köp arwah-jynlary kowup çykardylar, eňçeme hassalara ýag guýup, olara şypa berdiler.

Ýahýa çümdürijiniň ölümi (*Matta 14:1-12; Luka 9:7-9*)

¹⁴Bolup geçýän zatlary Hirod patyşa-da eşitdi, sebäbi Isanyň at-owazasy il arasynda ýaýrapdy. Käbir adamlar: «Ýahýa çümdüriji ölümden direlipdir. Ol şol sebäpli bu mugjyzalary görkezip bilýär» diýýärdiler ^b. ¹⁵Beýlekiler bolsa: «Bu – Ýlýas», käbirleri-de: «Bu öňki pygamberleriň biri ýaly pygamberdir» diýişýärdiler. ¹⁶Hirod bulary eşidip: «Meniň başyny çapdyran Ýahýam direlipdir!» diýdi. ¹⁷⁻¹⁸Hirod dogany Filipiň aýaly Hirodiýa öýlenipdi. Ýahýa bolsa Hirod: «Seniň öz doganyňyň aýalyna öýlenmegiň dogry däl» diýipdi. Şonuň üçin Hirod adam iberip, Ýahýany tutdurypdy, onuň el-aýagyny gandallap, zyndana saldyrypdy. ¹⁹Şeýlelikde, Hirodiýa Ýahýa garşy ýüreginde kine saklap, ony öldürmek isleýärdi, ýöne bu elinden gelmeýärdi. ²⁰Sebäbi Hirod Ýahýanyň dogry hem mukaddes adamdygyny bilip, ondan heder etdi we ony gorady. Ony diňledigiçe, howsala düşýärdi ^c, emma şonda-da höwes bilen diňlärdi.

²¹Bir günü amatly pursat gabat geldi. Hirod öz doglan günü mynasybetli köşk emeldarlaryny, müňbaşylary we Jeliläniň tanyml adamlaryny çagyryp, toý tutdy. ²²Hirodiýanyň gyzy içeri girip, tans edip, Hirodyň we onuň myhmanlarynyň göwnüni çaglady. Patyşa gyza: «Islän zadyňy dile, saňa bereýin» diýdi. ²³Onsoň ant içip, patyşa ýene-de: «Menden näme

^a **6:3** *Ýose* – bu Ýusubyň beýleki ady. Seret: Mat 13:55.

^b **6:14** *Käbir adamlar... diýýärdiler* – käbir golyazmalarda *Ol... diýdi*.

^c **6:20** *Howsala düşýärdi* – bu jümle käbir golyazmalarda *köp zat edýärdi* diýip duş gelýär.

dilegiň bolsa aýt, şalygymyň ýarysy-da bolsa, saňa bererin» diýdi. ²⁴Gyz hem daşary çykyp ejesinden: «Näme diläýin?» diýip sorady. Ol hem: «Ýah-ýa çümdürijiniň başyny» diýip jogap berdi. ²⁵Gyz dessine patyşanyň ýanyna ylgap geldi-de: «Häziriň özüde Ýahýa çümdürijiniň başyny bir tabakda goýup, maňa bermegiňi isleýärin» diýdi. ²⁶Patyşa gaty tukatlandy, emma myhmanlaryň ýanynda ant içensoň, gyzyň dilegini bitirmän, yzyna gaýtarmak islemedi. ²⁷Dessine bir jellady ýollap, Ýahýanyň başyny getirmegi buýurdy. Jellat baryp, zyndanda Ýahýanyň başyny çapdy. ²⁸Çapylan başy bir tabakda getirip, gyza berdi. Gyz-da ony ejesine eltip berdi. ²⁹Ýahýanyň şägirtleri muny eşidip, onuň jesedini äkitdiler we ony bir mazarda jaýladylar.

Isa baş müň adamy doýurýar
(*Matta 14:13-21; Luka 9:10-17; Ýohanna 6:1-14*)

³⁰Resullar Isanyň ýanyna ýygnanyp, ähli eden işleri, halka öwreden zatlary barada Oňa habar berdiler. ³¹Isa olara: «Geliň, ýeke özümüz bir çola ýere gidip, biraz dem-dynç alalyň» diýdi. Gelip-gidýänleriň köplüginde ýaňa, olaryň nahar edinmäge-de elleri degmeýärdi. ³²Onsoň olar gaýyga münüp, ýeke özleri bir çola ýere gitdiler. ³³Gidip barýarkalar, halaýyk olary görüp tanady. Şonda ähli şäherlerden adamlar pyýada ýola düşdüler we haýdaşyp, ol ýere olardan öň bardylar. ³⁴Isa gaýykdan düşende, uly mähelläni görüp, olara haýpy geldi, sebäbi olar çopansyz goýunlar ýalydy. Şonuň üçin olara köp zatlary öwretmäge başlady. ³⁵Wagt gijigenden soň, şägirtler Isanyň ýanyna gelip: «Bu bir çola ýer, wagt hem gijikdi. ³⁶Halky

goýber, töwerekdäki obalara gidip, özlere iýmäge zat satyn alsynlar» diýdiler. ³⁷Emma Isa: «Olara iýmäge zady siz beriň» diýdi. Olar: «Eýsem biz iki yüz kümüş teňňäni çöregä sarp edip, olara ýdirelimi?» diýdiler. ³⁸Isa olardan: «Baryň, görüň, näçe çöregiňiz bar?» diýip sorady. Görenlerinden soň olar: «Bäs çörek bilen iki balygymyz bar» diýdiler. ³⁹Şonda olara hemme adamlary topar-topar edip, otuň üstünde oturtmagy buýurdy. ⁴⁰Şeýlelikde, olar yüz-ýüzden, elli-elliden topar-topar bolup oturdylar. ⁴¹Isa baş çörek bilen iki balygy alyp, gözlerini göge dikip şükür etdi we çörekleri bölüşdirip, halka paýlar ýaly, şägirtlerine berdi. Iki balygy-da olaryň hemmesine paýlady. ⁴²Hemmeler iýip doýdular. ⁴³Şägirtler artan çörek böleklerini, balyklaryň ownuklaryny ýygnaýp, on iki sebedi doldurdylar. ⁴⁴Çörekleri iýen erkekleriň sany baş müň adamdy.

Isa suwuň ýüzünden ýöreýär
(*Matta 14:22-33; Ýohanna 6:15-21*)

⁴⁵Isa halky öýlerine ugradyp durka, şägirtlerine gaýyga münüp, Özüden öň beýleki kenardaky Betsaýda geçmeklerini buýurdy. ⁴⁶Isa olar bilen hoşlaşandan soň, Hudaýa doga etmek üçin daga çykdy.

⁴⁷Agşam düşende, gaýyk kölüň ortasyndady, Isanyň bolsa ýeke Özi kenardady. ⁴⁸Isa olaryň gaýygy kynlyk bilen kürek-läp barýandyklaryny gördi, sebäbi ýel olaryň garşysyndan öwüsýärdi. Daňdana golaý Isa kölde suwuň ýüzünden ýöräp, olara tarap geldi we ýanlaryndan geçip gitjek boldy. ⁴⁹Emma olar Onuň suwuň ýüzünden ýöräp gelýänini görenlerinde, gözlerine arwah görünýändir öýdüp gygyryşdylar. ⁵⁰Hemmeler Ony görüp gorkdular. Emma Isa dessine olara söz gatyp: «Bu – Men, gorkmaň! Dogumly

boluň!» diýdi. ⁵¹Onsoň olaryň ýanyna gaýyga mündi, ýel hem ýatdy. Olar has beter geňirgenişip haýran galdylar. ⁵²Olar henizem çörekli mugjyza düşünmändiler, bu olaryň aňyna baryp ýetenokdy.

Isa Ginnesaretde hassalara şypa berýär

(*Matta 14:34-36*)

⁵³Olar kölüň beýleki tarapyna geçip, Ginnesarete gelip ýetdiler we ol ýerde gaýygy bagladylar. ⁵⁴Gaýykdan düşen batlaryna halk Isany tanady. ⁵⁵Adamlar ylgaşyp, şol töwerekdäki ýerlere boýdan-başa aýlandylar we hassalaryny düşekleri bilen Isanyň ýanyna getirdiler. Olar her sapar Isanyň nirededigini eşitseler, hassalaryny şol ýere getirip başladylar. ⁵⁶Isa nirä barsa, oba bolsun, şäher bolsun ýa-da şäherçe, adamlar hassalary meýdanlarda ýatyryp, diňe donunyň syýyna ellerini degirmäge rugsat etsin diýip, Oňa ýalbarýardylar. Oňa el degrenleriň hemmesi-de şypa tapýardy.

7-nji bap

Adamy näme murdar edýär?

(*Matta 15:1-20*)

¹Iýerusalimden gelen fariseýler bilen birnäçe Töwrat mugallymlary Isanyň daşyna üýşdüler. ²Olar Isanyň şägirtlerinden käbiriniň elini ýuwman nahar iýip, ýahudylaryň dessuryny bozandygyny gördüler. ³Fariseýler bilen ähli

ýahudylar ata-babalaryndan galan dessur boýunça ellerini oňat ýuwmazdan nahar iýmeýärdiler. ⁴Bazardan gelenlerinde-de, ýuwunman hiç zat iýmeýärdiler. Şeýle-de käse, gap-çanak, gazanlary ^a tämizlemek ýaly dessurlary hem saklaýardylar. ⁵Şonuň üçin fariseýler bilen Töwrat mugallymlary Isadan: «Näme üçin Seniň şägirtleriň ata-babalarymyzdan galan adata eýermeýärler? Näme üçin ellerini ýuwman nahar iýýärler?» diýip soradylar.

⁶Isa olara: «Işaya pygamber siz ikiýüzlüler hakda jaýdar pygamberlik edipdir! Onda şeýle ýazylan:

„Bu halk Meni dilinde hormatlaýar, emma ýürekleri Menden uzakdadyr.

⁷Biderek ýere Maňa sežde edýärler, taglymat diýip öwredýänleri ynsan buýruklarydyr“.

⁸Siz ynsan döp-dessurlaryna eýerip ^b, Hudaýyň buýrugyny terk edýärsiňiz» diýdi.

⁹Isa ýene olara şeýle diýdi: «Öz adatlaryňyzy berjaý etmek üçin, siz Hudaýyň buýruklaryndan ýüz döndermegiň oňat ýoluny tapypsyňyz! ¹⁰Musa: „Ata-eneňe hormat goý“ we „Atasyna ýa-da enesine gargan adam ölümüne höküm edilsin“ diýip buýrupdy. ¹¹⁻¹²Emma siz kimdir biriniň ene-atasyna: „Men size kömek edip biljek däl. Size bermegi niýet eden zatlarym korbandyr“ (korban – „Hudaýa sadaka“ diýmegi aňladýar) ^c diýip aýtmagyny dogry hasaplaýarsyňyz, şunlukda,

^a **7:4** Käbir golýazmalarda *düşekleri* diýen söz hem bar.

^b **7:8** Käbir golýazmalarda *käsedir gap-çanaklary ýuwup tämizlemek ýaly köp işler edip* diýen jümle hem bar.

^c **7:11-12** Ýewreý adatyňa görä, adamlar Hudaý üçin sadaka berjek puluny «korban» diýip atlandyrypdyrlar. Bu puly maşgalanyň mätäçlikleri üçin ulanmak gadagandy.

siz oňa öz ata-enesine kömek bermegi gadagan edýärsiňiz. ¹³Şeýdip, siz nesilden-nesle galdyryýan adatlaryňyzyň hatyrasyna Hudaýyň sözünü puja çykarýarsyňyz. Başga-da şuna meňzeş köp zatlary edýärsiňiz». ¹⁴Ol mähelläni ýene ýanyna çagyryp, olara: «Hemmäňiz Meni diňläň hem düşüniň. ¹⁵Adamyň içine girýän hiç bir zat ony murdar edip bilmez. Adamy murdar edýän zatlar onuň öz içinden çykýandy» diýdi. ^a

¹⁷Ol mähelläniň ýanyndan aýrylyp, öýe girende, şägirtleri Ondan bu tymsalyň manysyny soradylar. ¹⁸Isa olara: «Eýsem, siz hem düşüneňzokmy? Adamyň içine giren hiç bir zadyň ony murdar etmeýändigini bilmeýärsiňizmi? ¹⁹Bular adamyň ýüregine däl-de, garnyna girýär, ol ýerden-de daşary çykýar» diýip jogap berdi. Şeýle diýmek bilen, Isa ähli iýmitleriň tämizdigini yglan etdi. ²⁰Ol ýene: «Adamy murdar edýän onuň öz içinden çykýan zatlardyr. ²¹⁻²²Çünki içden, adamyň ýüreginden erbet pikirler, azgynlyk, ogurlyk, ganhorlyk, zynahorlyk, açgözlük, ýamanlyk, hile, ahlaksyzlyk, görüplik, sögünç, tekepbirlik we akmaklyk çykýar. ²³Bu erbet zatlaryň ählisi içden çykyp, adamy murdar edýär» diýdi.

Siriýaly aýalyň imany

(*Matta 15:21-28*)

²⁴Isa ol ýerden çykyp, Sur şäheriniň ^btöweregine gitti. Ol bir öýe bardy we hiç kimiň bu barada bilmegini islemeýärdi, ýöne muny gizlin saklap bilmedi. ²⁵Kiçijik gyzyny arwah-jyn eýelän bir aýal Isa hakdaky habarlary eşiden badyna gelip, Onuň aýagyna ýykyldy. ²⁶Ol aýalyň asly Siriýanyň Finikiýa ülkesinden bolup, ol

ýahudy däldi. Ol gyzyndan arwah-jyny kowup çykarmagyny sorap, Isa ýalbardy. ²⁷Isa oňa: «Goý, öňürti çagalalar doýsun. Çagalaryň çöregini alyp, itlere zyňmak dogry däldir» diýdi. ²⁸Aýal hem: «Hawa, Agam! Ýöne itler hem çagalaryň saçak başynda döken çörek owuntyklaryndan iýýändir» diýdi. ²⁹Isa oňa: «Bu sözüň üçin, bar, gidiber, arwah-jyn seniň gyzyňdan çykdy» diýdi. ³⁰Aýal öýüne baranda, gyzynyň arwah-jyndan halas bolup, düşeginde ýatanyny gördi.

Isa ker adama şypa berýär

³¹Onsoň Isa Sur we Sidon etraplaryndan gaýdyp, Dekapolis sebitleriniň üsti bilen Jelile kölüne geldi. ³²Isanyň ýanyna ker hem peltek bir adamy getirip, onuň başyna elini goýmagyny sorap, Oňa ýalbardylar. ³³Isa ol adamy mähelläniň içinden bir çete çykaryp, barmaklaryny onuň gulaklaryna sokdy, tükürüp, onuň diline elini degirdi. ³⁴Onsoň göge bakyp, uludan demini aldy-da: «Effata!», ýagny «Açyl» diýdi. ³⁵Yaňky adamyň gulaklary şobada açylyp, dili dürs geplemäge başlady. ³⁶Isa muny görenlere bu barada hiç kime aýtmazlygy tabşyrdy. Emma Ol näçe köp tabşyrsa, olar bu habary şonça-da köp ýaýratdylar. ³⁷Halk çakdanaşa geňirgenişip: «Ol ähli zadyň hötdesinden gelyär, hatda kerleriň gulagyny, lallaryň dilini açýar» diýişýärdi.

8-nji bab

Isa dört müň adamy doýurýar

(*Matta 15:32-39*)

¹Şol günler ýene bir uly mähelle ýygandy. Olaryň iýmäge hiç zatlary bol-

^a 7:15 Kåbir golyazmalarda 16-njy aýat duş gelyär: *Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!*

^b 7:24 Kåbir golyazmalarda *Sur we Sidon şäherleriniň*.

mansoň, Isa šägirtlerini ýanyna çagyryp, olara: ²«Bu mähellä haýpym gelýär! Bular üç gün bäri Meniň ýanymda, iýmäge hem hiç zatlary ýok. ³Bulary öýlerine aç goýbersem, ýolda ysgyndan gaçarlar. Olaryň kabiri uzak ýerden gelipdir» diýdi. ⁴Şägirtleri Ondan: «Bu çöllükde olary doýrar ýaly çöregi nireden tapyp bolarka?» diýip soradylar. ⁵Isa: «Näçe çöregiňiz bar?» diýip, olaryň özlerinden sorady. Olar: «Ýedi sany» diýip jogap berdiler. ⁶Onsoň Isa mähellä ýerde oturmagy buýurdy. Ýedi çöregi alyp, şükür edeninden soň, bölüşdirdi-de, paýlamak üçin şägirtlerine berdi. Olar hem bulary mähellä paýladylar. ⁷Olaryň biraz balyklary hem bardy. Isa şükür edeninden soň, olary hem paýlamagy buýurdy. ⁸Hemmeler iýip doýdular, artyp galan bölekleri ýygnap, ýedi sebedi doldurdylar. ⁹Iýenler dört müňe golaý adamdy. Onsoň Isa olary ugratdy. ¹⁰Özi bolsa dessine şägirtleri bilen gaýyga münüp, Dalmanuta sebitlerine gitti.

Fariseýleriň we Hirodyň hamyrmaýasyndan ägä boluň!
(*Matta 16:1-12*)

¹¹Fariseýler gelip, Isa bilen jedelleşmäge başladylar. Ony synajak bolup, gökden bir gudratly alamat görkezmegini talap etdiler. ¹²Ol hem ah çekip: «Näme üçin bu nesil alamat talap edýär? Size dogrusyny aýdýaryn, bu nesle hiç bir alamat görkeziljek dälidir» diýdi. ¹³Isa olaryň ýanyndan gitti we ýene gaýyga münüp, beýleki kenara geçdi. ¹⁴Şägirtleri çörek almagy unudan ekenler. Gaýykda ýanlarynda diňe ýekeje çörek bardy. ¹⁵Isa olara: «Hüşgär boluň! Fariseýler bilen Hirodyň hamyrmaýasyndan ägä boluň» diýip, duýduruş berdi. ¹⁶Olar bolsa özara

çekeleşip: «Isa muny biziň çöregimiziň ýokdugy üçin aýdýar» diýişýärdiler. ¹⁷Isa olaryň näme diýişýändiklerini bilip, olardan: «Näme üçin çöregimiz ýok diýişip çekeleşýärsiňiz? Siziň entegem akylyňyz ýetenokmy, düşünmeýärsiňizmi? Ýüregiňiz şeýle gatymy? ¹⁸Gözli bolup, görmeýärsiňizmi? Gulakly bolup, eşitmeýärsiňizmi? Bolup geçen zatlar ýadyňyza düşmeýärmidi? ¹⁹Men baş çöregi baş müň adama bölüp paýlanymda, galan döwürlerden näçe sebet doldurypdyňyz?» diýip sorady. Olar: «On iki» diýip jogap berdiler. ²⁰Isa ýene: «Ýedi çöregi dört müň adama bölüp paýlanymda, artyp galany näçe sebet bolupdy?» diýip sorady. Olar: «Ýedi» diýdiler. ²¹Şonda Isa olara: «Entek hem düşünmeýärsiňizmi?» diýdi.

Isa kör adamy sagaldýar

²²Onsoň Isa bilen şägirtleri Betsaýda geldiler. Ol ýerde Isanyň ýanyna bir kör adamy getirdiler we oňa elini degirmegini sorap, Oňa ýalbardylar. ²³Isa kör adamyň elinden tutup, ony obanyň daşyna çykardy. Isa onuň gözlerine tükürüp, ellerini onuň başyna goýup: «Bir zat görýärsiňmi?» diýip sorady. ²⁴Kör başyny galdyryp: «Adamlary görýärim, olar ýöräp barýan agaçlar ýaly bolup görünýär» diýdi. ²⁵Isa ýene-de ellerini onuň gözlerine goýdy. Kör çinerilip seretdi, şypa tapyp, bar zady aýdyň gördi. ²⁶Isa: «Oba girme^a» diýip, ony öýüne iberdi.

Petrus Isanyň Mesihdigini ykrar edýär
(*Matta 16:13-20; Luka 9:18-21*)

²⁷Isa şägirtleri bilen Kaýsariýa-Filip şäheriniň golaýyndaky obalara gitti. Ýolda Isa şägirtlerinden: «Adamlar Maňa kim diýýärler?» diýip sorady. ²⁸Şägirtleri:

^a 8:26 Kābir golyazmalarda *muny obada hiç kime aýtma* diýen jümle hem bar.

«Käbirleri Ýahýa çümdürüji, käbirleri Ýlýas, başga birleri-de – pygamberlerden biri diýýärler» diýip jogap berdiler. ²⁹Isa olardan: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip sorady. Petrus: «Sen Mesihsiň» diýip jogap berdi. ³⁰Şonda Isa olara Özi hakyn-da hiç kime hiç zat aýtmazlygy tabşyrdy.

Isa ölüp direljegini öňünden aýdýar
(*Matta 16:21-28; Luka 9:22-27*)

³¹Onsoň Isa şägirtlerine Ynsan Oglunyň köp görgüler görmelidigi, ýaşulular, ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlar tarapyndan ret edilmelidigi, öldürilmelidigi we üç günden soň direlmelidigi hakynda öwretmäge başlady. ³²Ol bu sözleri açyk aýtdy. Petrus bolsa Ony bir çete çekip, Onuň aýdanlaryna garşy çykmaga başlady. ³³Emma Isa öwrülip, şägirtlerine seretdi we Petrusa: «Çekil öňümden, şeytan! Sen Hudaýyň işlerini däl-de, ynsan işleri hakda oýlanýarsyň» diýip käýedi. ³⁴Isa şägirtleri bilen birlikde mähelläni-de ýanyna çagyryp, olara şeýle diýdi: «Kim Meniň yzyna eýermek isleýän bolsa, özüni inkär etsin-de, haçyny alyp yzyna düşsün. ³⁵Kim janyny halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim janyny Meniň we Hoş Habaryň ugrundan ýitirse, ony halas eder. ³⁶Ynsan tutuş dünýäni gazanybam, janyndan mahrum bolsa, oňa näme peýdasy bar? ³⁷Ynsan öz janynda derek näme berip biler? ³⁸Bu biwepa, günäkär nesliň arasynda kim Menden we Meniň sözlerimden utansa, Ynsan Ogly-da Atasynyň şöhratynda mukaddes perişdeleri bilen gelen mahaly ondan utanar».

9-njy bab

¹Isa olara şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn: bu ýerde duranlaryň käbiri Hudaýyň Şalygynyň gudrat bilen geljegini görmezden ölmezler».

Isanyň keşbi üýtgeýär

(*Matta 17:1-13; Luka 9:28-36*)

²Alty günden soň Isa ýanyna diňe Petrusy, Ýakuby we Ýohannany alyp, bir beýik dagyň üstüne çykdy. Şol ýerde olaryň gözünüň alnynda Onuň keşbi üýtgedi. ³Onuň eginbaşy gözünü gamaşdyryp barýan ap-ak reňke öwürüldi welin, ýer ýüzünde hiç kim ony beýle agardyp biljek däldi. ⁴Şonda şägirtlere Ýlýas bilen Musa göründi. Olar Isa bilen geleşip durdular. ⁵Petrus Isa: «Mugallym! Bize bu ýerde bolmak ýakymly, gel, üç çadyr dikeli: biri – Saňa, biri – Musa, biri – Ýlýasa» diýdi. ⁶Gaty gorkandyklary üçin, Petrus näme diýýänini özi hem bilenokdy. ⁷Şol wagt bir bulut gelip, olaryň üstünü örttdi. Bulutdan: «Bu Meniň söwer Oglumdyr! Oňa gulak asyň» diýen bir owaz geldi. ⁸Birdenkä şägirtler daş-töweregine seretdiler, emma öz ýanlarynda Isadan başga hiç kime gözleri düşmedi. ⁹Onsoň dagdan inip gelyärkäler, Isa olara Ynsan Ogly ölümden direlýänçä, bu gören zatlaryny hiç kime aýtmazlygy buýurdy. ¹⁰Şägirtler Onuň bu sözünü ýüreklerinde saklap, ölümden direlmegiň näme aňladýandygy barada biri-birlerinden soradylar. ¹¹Olar Isadan: «Näme üçin Töwrat mugallymlary öňürti Ýlýas gelmelidir diýýärler?» diýip soradylar. ¹²Isa hem olara: «Dogrudan-da, öňürti Ýlýas gelip, ähli zady düzetmeli. Emma Ynsan Oglunyň köp görgi görüp, ret edilmelidigi hakynda hem ýazylan ahyryn. ¹³Men size şuny aýdýaryn: Ýlýas birwagt geldi we ol hakda ýazylyşy ýaly, oňa islän zatlaryny etdiler» diýdi.

Isa arwah-jyn eýelän oglany sagaldýar

(*Matta 17:14-23; Luka 9:37-45*)

¹⁴Olar beýleki şägirtleriň ýanyna gelenlerinde, olaryň daşyna üşşüp

duran uly mähelläni gördüler. Töwrat mugallymlaryň käbiri şägirtler bilen jedelleşip durdy. ¹⁵Tutuş mähelle Isany gören badyna, geň galdy we hemmeler dessine ylgaşyp gelip, Oňa salam berdiler. ¹⁶Isa adamlardan: «Bular bilen näme hakda jedelleşýärsiňiz?» diýip sorady. ¹⁷Mähelläniň içinden biri Oňa: «Mugallym! Seniň ýanyňa oglumy getirdim. Arwah-jyn ol geplemez ýaly, onuň dilini baglady. ¹⁸Arwah-jyn ony tutanda ýere urýar. Oglan agzyny köpürjikledip, dişlerini gyjyrdadyp gatap galýar. Seniň şägirtlerinden oglumdan arwah-jyny kowup çykarmaklaryny haýyş etdim, ýöne olar başarmady» diýip jogap berdi. ¹⁹Isa olara: «Eý, imansyz nesil, Men haçana çenli siziň bilen bolaýyn? Haçana çenli size çydaýyn? Oglany Meniň ýanyma getirin» diýdi. ²⁰Olar ony Isanyň ýanyna getirdiler. Arwah-jyn Isany gören badyna, oglany gaty silterledi. Oglan ýere ýazylyp, agzyny köpürjikledip, togalanmaga başlady. ²¹Isa oglanyň kakasyndan: «Munuň beýle bolanyňa näçe wagt boldy?» diýip sorady. Kakasy: «Çagalgygyndan bäri şeýle. ²²Arwah-jyn ony heläklemek bolup, telim gezek oda, suwa atdy. Gaýrat et-de, başardygyňdan kömek et, bize haýpyň gelsin!» diýdi. ²³Isa oňa: «Başardygyňdan diýmän näme? ^aIman edýän üçin hemme zat mümkindir!» diýdi. ²⁴Şobada oglanyň kakasy aglap: «Iman edýärin, imansyzlygymy ýeňmäge kömek et!» diýip gygyrdy. ²⁵Isa mähelläniň ylgaşyp gelyänini göründe, arwah-jyna käýäp: «Eý, kerlik hem lal-lyk ruhy! Saňa buýurýaryn, oglanyň içinden çyk, oňa gaýdyp girme!» diýdi.

²⁶Arwah-jyn gygyryp, oglany has beter silterledi-de, ondan çykdy. Oglan ölene meňzeýärdi, şonuň üçin ol ýerdäkileriň köpüsi: «Ol öldi» diýişýärdi. ²⁷Emma Isa oglanyň elinden tutup galdyrdy, ol hem ýerinden turdy. ²⁸Isa öýe girenden soň, şägirtleri özli-özlerikä Ondan: «Biz näme üçin arwah-jyny çykaryp bilmedik?» diýip soradylar. ²⁹Isa olara: «Bu hili arwah-jynlary Hudaýa dogadileg etmekden ^b başga hiç zat bilen çykaryp bolýan däldir» diýdi.

Isa ölüp direljegini öňünden aýdýar

³⁰Olar ol ýerden çykyp, Jeliläniň üstünden geçdiler. Isa özleriniň niredediklerini hiç kimiň bilmegini islemeýärdi. ³¹Ol şägirtlerine: «Ynsan Ogly ynsanlaryň eline berler, Ony öldürerler, ýöne öldürenlerinden üç günden soň, Ol direler» diýdi. ³²Emma olar bu sözlere düşünmediler, soramaga-da gorkdular.

Iň beýik kim?

(*Matta 18:1-5; Luka 9:46-48*)

³³Olar Kapernauma bardylar. Öýe girenden soň, Isa olardan: «Ýolda näme hakda jedelleşýärdiňiz?» diýip sorady. ³⁴Emma olaryň hiç birinden ses çykmady, sebäbi ýolda biri-birleri bilen kimiň iň beýikdigi hakda jedelleşipdiler. ³⁵Isa oturyp, Onkileri ýanyna çagyryp, olara: «Biri ilkinji bolmak isleýän bolsa, hemmäniň soňkusy hem hyzmatkäri bolmalydyr» diýdi. ³⁶Onsoň bir çagany alyp, olaryň ortasynda duruzdy-da, ony gujaklap, olara: ³⁷«Kim şunuň ýaly bir çagany Meniň adymdan kabul etse, Meni kabul etdigidir. Kim Meni kabul etse, Meni däl-de, Meni Ibereni kabul edýändir» diýdi.

^a 9:23 *Başardygyňdan diýmän näme?* – käbir golýazmalarda *Eger iman etmegi başarsaň.*

^b 9:29 *Hudaýa dogadileg etmekden* – käbir golýazmalarda *doga-dileg we agyz beklemeden.*

Bize garşy bolmadyk biziň tarapymyzdadyr
(Luka 9:49,50)

³⁸Ýohanna Isa ýüzlenip: «Mugallym! Biz Seniň adyň bilen arwah-jynlary çykarýan bir adamy gördük, ýöne onuň biziň bilen bile dældigi üçin, ony togtatmak isledik» diýdi. ³⁹Isa: «Ony togtatmaň! Çünki Meniň adym bilen mugjyza görkezip, yzysüre Meni ýamanlap biljek adam ýokdur. ⁴⁰Kim bize garşy bolmasa, biziň tarapymyzdadyr. ⁴¹Mesihe baglydygyňyz üçin, kim Meniň adym bilen size bir käse suw berse, size dogrusyny aýdýaryn, ol asla sylagsyz galmaz» diýdi.

Günä gazandyryan zatlary taşlaň
(Matta 18:6-9; Luka 17:1,2)

⁴²Isa ýene söze başlady: «Kimde-kim Maňa ynanýan bu pes göwünlilerden biriniň günä etmegine sebäp bolsa, onuň boýnundan uly degirmen daşy asylyp, deňze zyňlany has gowy bolar. ⁴³Eliň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony kes. Golak bolup baky ýaşayşa gowuşmak, iki elli bolup dowzaha, sönmez oda zyňlmakdan gowudyr. ^a ⁴⁵Eger aýagyň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony çap. Saňa çolak bolup ýaşayşa gowuşmak, iki aýakly bolup dowzaha, sönmez oda zyňlmakdan gowudyr. ^b ⁴⁷Eger gözüň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony oýup çykar. Saňa ýeke gözli bolup

Hudaýyň Şalygyna girmek, iki gözli bolup dowzaha zyňlmakdan gowudyr. ⁴⁸Olaryň jesetlerini iýýän gurt ölmez, olary ýakýan ot sönmez. ⁴⁹Hemmeler ot-da duzlanar ^c. ⁵⁰Duz gowy zatdyr, emma ol öz tagamyny ýitirse, onda oňa nädip tagam berersiňiz? Duz ýaly tagamly boluň, özara parahatlykda ýaşañ».

10-njy bap

Aýrylyşmak hakynda
(Matta 19:1-12; Luka 16:18)

¹Isa ol ýerden çykyp, Iordan derýasyňyň aňrysnyndaky Ýahudyýa welaýatyna gitdi. Onuň daşyna ýene-de bir topar mähelle üýşdi we Ol ýene-de hemişeki ýaly olara öwretmäge durdy. ²Birnäçe fariseý gelip, Ony synamak üçin: «Bir adamyň aýaly bilen aýrylyşmagy kanuna dogry gelýärmü?» diýip sorady. ³«Musa size nähili buýruk berdi?» diýip, Isa olaryň özlerinden sorady. ⁴Olar: «Musa talak haty esasynda aýrylyşmaga ygtyýar beripdi» diýdiler. ⁵Isa olara: «Musa size doňýürekdigiňiz üçin bu buýrugy ýazdy. ⁶Aslynda Hudaý ýaradylyşyň başynda ynsanlary erkek we aýal edip ýaratdy. ⁷⁻⁸ Şol sebäpden hem erkek ata-enesini taşlap, aýaly bilen birleşýär we olaryň ikisi bir ten bolýar. Şeýlelikde, olar indi iki däl, bir tendir. ⁹Şonuň üçin hem Hudaýyň birleşdirenini ynsan aýyrmasyn» diýdi. ¹⁰Öýe gelenlerinde, şagirtleri bu barada Ondan ýene soradylar. ¹¹Isa olara:

^a **9:43** Kābir golýazmalarda 44-nji aýat duş gelýär: *Olaryň jesetlerini iýýän gurt ölmez, olary ýakýan ot sönmez.*

^b **9:45** Kābir golýazmalarda 46-njy aýat duş gelýär: *Olaryň jesetlerini iýýän gurt ölmez, olary ýakýan ot sönmez.*

^c **9:49** Kābir golýazmalarda *we hemme gurbanlyklar duz bilen duzlanar* diýen jümle hem bar.

«Aýalyny aýryp, başga aýala öýlenen adam öz aýalyňa garşy zyna edýändir. ¹²Aýal hem ärinden aýrylyp, başga erkege barsa, öz ärine garşy zyna edýändir» diýip jogap berdi.

Isa çagalara pata berýär

(*Matta 19:13-15; Luka 18:15-17*)

¹³Başlaryna elini goýsun diýip, adamlar çagalary Isanyň ýanyňa getirdiler, emma şägirtler muny görüp, olara käýediler. ¹⁴Isa muny göreňde, gahary geldi. Ol şägirtlerine: «Çagalary Meniň ýanyma goýberiş, olary saklamaň. Hudaýyň Şalygy şular ýalylyryňkydyr. ¹⁵Size dogrusyny aýdýaryn, kim Hudaýyň Şalygyny çaga ýaly kabul etmese, ol ýere asla girip bilmez» diýdi. ¹⁶Ol çagalary gujaklap, başlaryna elini goýup, olara pata berdi.

Baýlyk we baky ýaşayşy

(*Matta 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷Isa ýaňy ýola düşen mahaly bir adam ylgap geldi-de, öňünde dyza çöküp, Ondan: «Eý, ýagşy Mugallym! Men baky ýaşayşy miras almak üçin näme etmeli?» diýip sorady. ¹⁸Isa oňa: «Näme üçin Maňa ýagşy diýýärsiň? Ýeke-täk Hudaýdan başga hiç kim ýagşy däl. ¹⁹Sen Onuň: „Adam öldürme, zyna etme, ogurlyk etme, ýalan şaýatlyk etme, hiç kimiň hakyny iýme, ata-eneňe hormat goý“ diýen tabşyryklaryny bilýänsiň ahyryn» diýip jogap berdi. ²⁰Ýaňky adam Oňa: «Men ýaşlygymdan bäre bularyň baryny berjaý edip gelyärim» diýdi. ²¹Isa oňa söýgüden doly mähir bilen seredip:

«Seniň ýekeje kemiň bar. Git-de, nämäň bar bolsa satyp, garyplara paýla, şonda gökde hazynaň bolar. Onsoň gel-de, Meniň yzyna düş» diýdi. ²²Ýaş ýigit bu sözi eşidip, tukat bolup gitdi, sebäbi onuň mal-mülki köpdi.

²³Isa töweregine seredip, şägirtlerine: «Baý adamlaryň Hudaýyň Şalygyna girmegi nähili kyn!» diýdi. ²⁴Şägirtler Onuň sözlerine haýran galdylar. Isa ýene olara: «Ogullarym, Hudaýyň Şalygyna girmek ^a nähili kyn! ²⁵Bir düýäniň iňňäniň gözünden geçmegi baý adamyň Hudaýyň Şalygyna girmeginden aňsatdyr» diýdi. ²⁶Şägirtler çakdanaşa haýran galyp, biri-birlerine: «Onda kim halas bolup biler?» diýişdiler. ²⁷Isa olara seredip: «Ynsanlar üçin bu mümkin däl, emma Hudaý üçin beýle däl – Hudaý üçin ähli zat mümkindir» diýdi. ²⁸Petrus Oňa: «Ine, biz ähli zadymyzy taşlap, Seniň zzyňa düşdük» diýip söze başlady. ²⁹Isa: «Siz dogrusyny aýdýaryn, Meniň we Hoş Habaryň hatyrasyna öýüni, doganlaryny, uýalaryny, ene-atasyny, çagalaryny ýa-da mülk ýerlerini taşlabam, ³⁰bu döwürde çekjek azaplary bilen birlikde, zyna ýüz esse edip öýler, doganlar, uýalar, ene-atalar, çagalalar, mülk ýerler almajak adam ýokdur. Geljek döwürde olar baky ýaşayşa gowşarlar. ³¹Emma ilkinjileriň köpüsi soňkular, soňkularyň köpüsi hem ilkinjiler bolar» diýdi.

Isa ölüp direljegini ýene aýdýar

(*Matta 20:17-19; Luka 18:31-34*)

³²Isa şägirtleri bilen Iýerusalime tarap ýola düşdi, Ol olaryň önlerinden ýöräp

^a **10:24 Hudaýyň Şalygyna girmek** – käbir golýazmalarda *baýlyga bil baglaýanlar üçin Hudaýyň Şalygyna girmek*.

barýardy. Şägirtler Isa haýran galýardy-
lar. Isanyň yzyna düşüp barýan halky
hem gorky gaplap alypdy. Isa ýene-de on
iki şägirdini bir çete çekip, Öz başyna
geljek wakalar barada gürrüň bermäge
başlady: ³³«Ine, Iýerusalime barýarys.
Ynsan Ogly ýolbaşçy ruhanylaryň, Töw-
rat mugallymlaryň eline tabşyrylar. Ony
ölüme höküm edip, keseki milletlere
tabşyryrlar. ³⁴Ony masgaralap, üstüne
tüýkürerler, gamçyrlar, soňra öldürer-
ler, emma üç günden soň ^a Ol direler».

Ýakup bilen Ýohannanyň dilegi

(*Matta 20:20-28*)

³⁵Zebedeyiň ogullary Ýakup bilen
Ýohanna Isanyň ýanyna baryp, Oňa:
«Mugallym! Biziň Senden bir dilejek
zadymyz bar, şony ýerine ýetirmegiňi
isleyäris» diýdiler. ³⁶Isa olardan: «Siziň
üçin näme etmegimi isleyärsiňiz?» diýip
sorady. ³⁷Olar hem: «Sen Öz şöhratly
tagtyňda birimiziň sagyňda, birimi-
ziň çepiňde oturmagymyza rugsat et»
diýdiler. ³⁸Emma Isa olara: «Siz näme
dileyäniňizi bilmeýärsiňiz. Meniň içjek
hasrat käsämden siz içip bilersiňizmi?
Meniň hasratyma çümdürilip bilersiňiz-
mi?» diýdi. ³⁹Olar-da: «Hawa, bilers!»
diýdiler. Isa olara: «Siz Meniň içjek
käsämden içersiňiz. Meniň hasratyma
çümdürilersiňiz. ⁴⁰Ýöne size sagymda ýa
çepimde oturmaga rugsat bermek Meniň
elimde däl. Bu kimler üçin taýýarlanan
bolsa, şolar üçindir» diýdi. ⁴¹Beyleki on
şägirt muny eşidip, Ýakup bilen Ýohan-
na gaharlanmaga başladylar. ⁴²Isa olary
ýanyna çagyryp: «Özüňiz bilýärsiňiz,
keseki milletleriň arasynda baştutan
saýylyanlar olara hökümdarlyk edýärler,
ýokary wezipelileri-de agalyk edýärler.

⁴³Siziň aranyzda beýle bolmasyn. Ara-
ňyzda kim üstün bolmak isleyän bolsa,
beýlekileriň hyzmatkari bolsun. ⁴⁴Kim
ilkinji bolmak isleyän bolsa, beýlekileriň
guly bolsun. ⁴⁵Ynsan Ogly hem Özüne
hyzmat edilmegi üçin däl-de, eýsem,
başgalara hyzmat etmek üçin, köpleriň
ugrunda janyny gurban edip, olary azat
etmek üçin geldi» diýdi.

Isa kör Bartimeýiň gözlerini açýar

(*Matta 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶Soňra olar Ýeriho şäherine geldiler. Isa
şägirtleri we uly mähelle bilen bu şäherden
çykyp barýarka, Timaý ogly Bartimeý kör
ýoluň gyrasynda dilegçilik edip otyrdy.
⁴⁷Nasyraly Isanyň ol ýerdedigini eşidip:
«Eý, Dawut Ogly Isa! Maňa rehim et!» di-
ýip gygyrmaga durdy. ⁴⁸Köp adamlar oňa
sesiň çykmasyň diýip käýediler, emma ol
öňküden hem gaty ses bilen: «Eý, Dawut
Ogly! Maňa rehim et!» diýip gygyrdy.
⁴⁹Isa aýak çekip: «Ony çagyryň» diýdi.
Köre: «Dogumly bol, tur ýeriňden, Ol
seni çagyryar» diýdiler. ⁵⁰Kör donuny bir
ýana taşlap turdy-da, Isanyň ýanyna geldi.
⁵¹Isa ondan: «Seniň üçin näme etmegimi
isleyärsiň?» diýip sorady. Kör adam: «Ha-
lypa, gözlerim açylsyn!» diýdi. ⁵²Isa hem
oňa: «Bar, imanyň saňa şypa berdi» diýdi.
Şobada bu adamyň gözleri açyldy. Onsoň
ol hem Isanyň yzyna düşüp gidiberdi.

11-nji bap

Isa Iýerusalime uly dabara bilen girýär

(*Matta 21:1-11; Luka 19:28-40;*
Ýohanna 12:12-19)

¹Isa bilen şägirtleri Iýerusalime go-
laýlap, Zeytun dagynyň etegindäki
Beýtfaj we Beýtaniýa gelenlerinde, Isa

^a 10:34 *Üç günden soň* – kâbir golýazmalarda *üçülenji gün*.

iki şägirdini ýollap, olara: ²«Öňüňizdäki oba baryň. Oba giren ýeriňizde daňylgy duran taýhar taparsyňyz, onuň üstüne şu wagta çenli hiç kim münen däldir. Ony çözüň-de, bari alyp geliň. ³Eger biri sizden: „Näme üçin ony çözürsiňiz?“ diýip sorasa, oňa: „Bu taýhar Rebbe gerek, ony basym yzyna iberer“ diýip aýdyň» diýdi. ⁴Şägirtler gitdiler we köçede bir gapynyň agzynda daňylgy duran taýhary tapyp, ony çözdüler. ⁵Ol ýerde duran birnäçe kişi olara: «Näme üçin taýhary çözürsiňiz?» diýip soradylar. ⁶Olar-da Isanyň aýdanyny aýtdylar. Onsoň ýaňky adamlar olary goýberdiler. ⁷Taýhary Isanyň ýanyna getirip, donlaryny onuň üstüne atdylar, Isa-da taýhara mündi. ⁸Köp adamlar donlaryny, käbirleri-de agaçlardan şaha kesip, ýola düşediler. ⁹Öňden barýanlar we yzdan gelyänler: «Hudaýa öwgüler bolsun! Rebbiň adyndan Gelyäne alkys bolsun!» ¹⁰Atamyz Dawudyň golaýlan patşalygy gutly bolsun, göklerde alkys!» diýip gygyryşýardylar.

¹¹Isa Iýerusalime baryp, ybadathana girdi. Daş-töweregindäki ähli zatlary gözden geçirdi. Soňra gün gijigip barýandygy üçin, on iki şägirdi bilen bilelikde Beýtaniýa gitdi.

Injir agajyna gargys

(Matta 21:18,19)

¹²Ertesi gün Beýtaniýadan çykanlarynda, Isa ajykdy. ¹³Uzagrakda gür ýaprakly bir injir agajyna gözi düşende, ondan injir tapmazmykam diýip, agaja tarap yöredi. Onuň ýanyna gelende, ondan ýaprakdan başga hiç zat tapmady, sebäbi injir möwsümi däldi. ¹⁴Isa agaja: «Goý, mundan beýläk senden hiç kim miwe iýmesin!» diýdi. Şägirtleri hem muny eşitdiler.

Isa satyjylary ybadathanadan kowýar *(Matta 21:12-17; Luka 19:45-48; Ýohanna 2:13-22)*

¹⁵Soňra olar Iýerusalime geldiler. Isa ybadathananyň howlusyna girip, ol ýerdäki satyjylary, alyjylary kowmaga başlady. Pul çalyşýanlaryň tekjelerini, kepderi satýanlaryň oturgyçlaryny düñderdi. ¹⁶Hiç kime ybadathananyň howlusyndan goş gatnatmaga rugsat etmedi. ¹⁷Isa olara öwretmek bilen: «„Meniň öýüm ähli milletler üçin ybadat öýi diýlip atlandyrylar“ diýip ýazylygy dälmi näme? Emma siz muny garakçylaryň sürenine öwrüpsiňiz» diýdi. ¹⁸Muny eşiden ýolbaşçy ruhanlyklar bilen Töwrat mugallymlary Isany öldürmegiň küyüne düşdüler. Olar Isadan gorkýardylar, sebäbi tutuş halk Isanyň taglymatyna haýran galýardy. ¹⁹Agşam düşende, Isa bilen şägirtleri şäherden çykyp gitdiler.

Injir agajyndan alynmaly sapak

(Matta 21:20-22)

²⁰Ir säher bilen geçip barýarkalar, olar şol injir agajynyň köki bilen gurandygyny gördüler. ²¹Petrus bolup geçen wakany ýatlap: «Mugallym, seret! Seniň gargan injir agajyň gurapdyr» diýdi. ²²Isa olara şeýle jogap berdi: «Hudaýa iman ediň. ²³Size dogrusyny aýdýaryn, kim ýüreginde şübhä ýol bermän, diýýäniň boljakdygyna iman edip, şu daga: „Göteril-de, deňze zyňyl“ diýse-de, onuň diýeni bolar. ²⁴Şonuň üçin size diýýärin: dogadileg edip, Hudaýdan soran her bir zadyňyzy eýýäm alandygyňyza ynanyň, ol size berler. ²⁵Hudaýa doga okamaga duran mahalyňyz birinden öýke-kinäňiz bar bolsa, ony bagyşlaň,

şonda gökdäki Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlar». ^a

Isanyň erk-ygtyýary barada sowal

(*Matta 21:23-27; Luka 20:1-8*)

²⁷Olar ýene Iýerusalime geldiler. Isa ybadathananyň howlusynda gezmeläp ýörkä, ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary we ýaşulular Onuň ýanyna gelip: ²⁸«Sen bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýärsiň? Bu işleri etmäge Saňa kim ygtyýar berdi?» diýip soradylar. ²⁹Isa-da olara: «Men hem size bir sowal berjek. Maňa jogap berseňiz, size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýdaýyn. ³⁰Hany, Maňa aýdyň, Ýahýa çümdüriş ygtyýaryny nireden aldy? Gökdenmi ýa-da ynsandan?» diýdi. ³¹Olar muny özara maslahatlaşmaga başladylar: «Eger Gökden diýsek, Ol bize: „Onda näme üçin oňa ynanmadyňyz?“ diýer. ³²Emma ynsandan diýsek...»

Olar halkdan gorkýardylar, çünki hemmeler Ýahýany hakyky pygamber saýýardy. ³³Ahyry olar Isa: «Biz bilem-zok» diýip jogap berdiler. Isa-da olara: «Menem size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýtjak däl» diýdi.

12-nji bap

Üzümçilik we kärendeçiler timsaly

(*Matta 21:33-46; Luka 20:9-19*)

¹Soňra Isa olara timsallar bilen gürrüň bermäge başlady: «Bir adam üzüm baglaryny oturdyp, daşyna haýat aýlaýar. Şerap ýasamak üçin, üzümü sykmaga bir çukur gazýar we bir sany gözegçilik diňini gurýar. Onsoň üzümçiligini bagbanlara

kärendesine berýär-de, özi uzak ýola gidýär. ²Hasył möwsümi gelende, ol bir hyzmatkärini üzümüň miwesinden alyp gel diýip, kärendeçileriň ýanyna iberýär. ³Emma olar ony tutup ýenjýärler we boş kowup goýberýärler. ⁴Üzümçiligiň eýesi ýene başga bir hyzmatkärini iberýär. Olar onuň kellesini ýaryp, ony masgara edip iberýärler. ⁵Onsoň ýene bir hyzmatkärini iberýär, olar muny öldürýärler. Ol şeýdip, eňçeme hyzmatkärini iberýär. Bularyňda käbirini ýenjip, käbirini öldürýärler. ⁶Üzümçiligiň eýesiniň ol ýere ibermäge ýene bir adamy galýar, ol-da özüniň ýeketäk söwer ogludy. Oglumy sylarlar öydüp, ol iň soňunda kärendeçileriň ýanyna öz ogluny iberýär. ⁷Emma kärendeçiler biri-birlerine: „Mirasdar şudur! Geliň, şuny öldüreläň, miras bize galar“ diýişýärler. ⁸Ony tutup öldürýärler-de, üzümçilikden daşary taşlaýarlar. ⁹Indi üzümçiligiň eýesi näme eder? Ol gelip, bu kärendeçileri öldürer-de, üzümçiligi başgalara berer. ¹⁰Siz Mukaddes Ýazgydaky:

„Ussalaryň ret eden daşy, binanyň burç daşy boldy.

¹¹ Muny Reb etdi,

bu nazarymyzda täsin saýyldy“ diýen sözleri okamadyňyzmy näme?»

¹²Bu timsaly özlerine kakdyryp aýdanyny aňan ýahudylaryň baştutanlary Isany tutjak boldular. Ýöne halkdan gorkup, Ony galdyryp, öz ýollaryna gitdiler.

Imperatoryňky – imperatora

(*Matta 22:15-22; Luka 20:20-26*)

¹³Isany gepde tutjak bolup, fariseýleriň we Hirodyň tarapdarlarynyň birnä-

^a **11:25** Käbir golýazmalarda 26-njy aýat duş gelýär: *Eger bagyşlamasaňyz, gökdäki Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlamaz.*

çesini Onuň ýanyna iberdiler. ¹⁴Olar gelip, Ondan: «Mugallym! Biz Seniň dogruçyldygyňy, hiç kime tarapgöýlik etmeýändigini bilýäris, sebäbi Sen adamlaryň derejesine bakman, Hudaýyň ýoluny hakykat bilen öwredýärsiň. Hany aýt, imperatora salgyt tölemek dogrumy ýa-da dogry däl? Tölälimi ýa-da tölemäli?» diýip soradylar. ¹⁵Isa olaryň ikiýüzlüdigini bilip: «Meni näme üçin synaýarsyňyz? Maňa kümüş teňňäni beriň, göreýin» diýdi. ¹⁶Olar bir teňňe getirdiler. Isa olardan: «Bu teňňedäki şekil bilen ýazgy kimiňki?» diýip sorady. Olar: «Imperatoryňky» diýip jogap berdiler. ¹⁷Isa olara: «Imperatoryňkyny – imperatora, Hudaýyňkyny Hudaýa beriň» diýdi. Olar Oňa haýran galdylar.

Direliş barada sowal

(*Matta 22:23-33; Luka 20:27-40*)

¹⁸Ölümden soň direlişiň ýokdugyny aýdýan saddukeýler Isanyň ýanyna gelip, Oňa şeýle sorag berdiler: ¹⁹«Mugallym! Musa bize bir adamyň dogany perzentsiz ölüp, zynda aýaly galsa, dogany onuň aýalyny alyp, ölen doganynyň neslini dowam etdirmelidir diýip ýazypdyr. ²⁰Ýedi dogan bardy. Birinjisi bir aýala öylendi, ýöne zynda nesil galdyrman öldi. ²¹Ikinjisi hem şol aýala öylendi, ol hem zynda nesil galdyrman öldi. Olaryň üçinjisi hem şeýle boldy. ²²Ýedisi-de nesil galdyrmady. Olardan soň aýal hem öldi. ²³Indi direliş günü bu aýal olaryň haýsysynyň aýaly bolar? Olaryň ýedisi hem oňa öýlenipdi ahyrın». ²⁴Isa olara şeýle jogap berdi: «Siz ne Mukaddes Ýazgylary, ne-de Hudaýyň gudratyny bilýärsiňiz. Ýalňyşyňyzyň sebäbi hem şunda dälmi? ²⁵Ynsanlar ölümden di-

relende ne öýlenerler, ne-de durmuşa çykarlar, olar göklerdeki perişdeler ýaly bolarlar. ²⁶Ölüleriň direlişi babatda bol-sa, Musanyň kitabyndaky ýanyp duran çaly hakynda okamadyňyzmy? Hudaý Musa: „Men Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýydyryn“ diýdi. ²⁷Ol ölüleriň däl-de, dirileriň Hudaýydyr; siz gaty ýalňyşýarsyňyz».

Iň wajyp tabşyryk

(*Matta 22:34-40; Luka 10:25-28*)

²⁸Golaýa gelip, olaryň çekişmelerini eşiden Töwrat mugallymlardan biri Isanyň olara jaýdar jogap berenini görüp, Ondan: «Haýsy tabşyryk iň wajyp tabşyryk?» diýip sorady. ²⁹Isa: «Iň wajyp tabşyryk şudur: eý, ysraýyl halky, gulak goý. Hudaýymyz Reb ýeke-täk Rebdir. ³⁰Hudaýyňyz Rebbi tutuş ýüre-giňiz, ähli düşünjäňiz hem güýjüňiz bilen jan-tenden söýüň. ³¹Ikinjisi-de şudur: ýakynyňy özüňi söýüň ýaly söý! Bulardan uly tabşyryk bolmaz» diýip jogap berdi. ³²Ol adam Oňa: «Seniňki dogry, eý, Mugallym! Sen hakykaty sözlediň. Hudaý ýeke-täkdir, Ondan başgasy ýokdur. ³³Ony tutuş ýüregiň hem aklyň bilen we ähli güýjüň bilen söýmeklik, ýakynyňy özüňi söýüň ýaly söýmeklik ýakma gurbanlyklaryň, beýleki gurbanlyklaryň hemmesinden has möhümdir» diýdi. ³⁴Isa onuň paýhasly jogap berenini görüp: «Sen Hudaýyň Şalygyndan uzakda däl-siň» diýdi. Şondan soň Oňa mundan artyk sorag bermäge hiç kim milt etmedi.

Mesih kimiň Ogly?

(*Matta 22:41-46; Luka 20:41-44*)

³⁵Isa ybadathanada halka öwredip otyrka, olara şeýle diýdi: «Töwrat mu-

gallymlary Mesihe nädip Dawudyň ogly diýýärler? ³⁶Dawudyň özi Mukaddes Ruhdan ylham alyp, şeýle diýipdir:

„Hudaý Rebbime ^a şeýle sözledi:

‘Duşmanlaryňy aýak astyna salýançam,

Meniň sagymda otur’“.

³⁷Dawudyň özi Mesihe Reb diýýän bolsa, Ol nähili Dawudyň ogly bolýar?»

Uly mähelle Ony hezil edip diňleýärdi.

Isa ikiýüzli Töwrat mugallymlary

ýazgaryar

(*Matta 23:1-36; Luka 20:45-47*)

³⁸Isa halka şeýle öwüt berdi: «Töwrat mugallymlardan ägä boluň! Olar uzyn don geýip gezmegi, bazarlarda özlerine salam berilmegini, ³⁹sinagogalarda baş kürsüleri, meýlislerde töri halaýandyrlar. ⁴⁰Olar dul aýallaryň öýlerini talap, göz üçin uzyn-uzyn dogalar okan bolýandyrlar. Şeýle adamlar iň agyr jeza sezewar bolarlar».

Dul aýalyň sadakasy

(*Luka 21:1-4*)

⁴¹Isa sadaka gutusynyň garşysynda oturyp, oňa pul atýan halky synlaýardy. Ençeme baý adamlar guta köp pul atdylar.

⁴²Bir garyp dul aýal gelip, guta iki şaý atdy. ⁴³Isa şägirtlerini ýanyna çagyryp, olara: «Size dogrusyny aýdýaryn, bu garyp dul aýal guta hemmelerden kän pul atdy. ⁴⁴Beýlekiler özlerinden artanyny atdylar, ýöne bu hatyn garyplygyna garamazdan, elindäki ähli çörek puluny atdy» diýdi.

13-nji bap

Ynsan Oglunyň gelyäniniň

alamatlary

(*Matta 24:1-31; Luka 21:5-28*)

¹Isa ybadathananyň howlusyndan çykanda, şägirtleriniň biri Oňa: «Mugallym! Seret, ne ajap daşlar, ne ajap binalar!» diýdi. ²Isa oňa: «Bu beýik binalary görýäňmi? Bu ýerde daş üstünde daş galmaz, hemmesi weýran bolar» diýdi.

³Soňra Isa ybadathananyň garşysyndaky Zeýtun dagynda otyrka, Petrus, Ýakup, Ýohanna we Andrys dagy ýeke-likde Ondan: ⁴«Bize aýtsana, bu zatlar haçan bolar? Bu zatlaryň amala aşýandygyny görkezýän nähili alamat bolar?» diýip soradylar. ⁵Onsoň Isa olara şeýle düşündirmäge başlady: «Ägä boluň, hiç kim sizi aldaýmasyn! ⁶Köpler Meniň adym bilen gelip: „Men – Şolduryn“ diýip, ençeme adamlary aldarlar. ⁷Siz uruş turandygy we uruş baradaky myş-myşlary eşideniňizde gorkmaň. Bular bolmalydyr, ýöne entek soňy däldir. ⁸Çünki millet millete, patyşalyk patyşalyga garşy çykar. Aýry-áry ýerlerde ýer titremeler, açlyklar ýüze çykar. Bular burgularyň başlangyjydyr. ⁹Emma siz özüňizden habardar boluň! Adamlar sizi ýerli kazyýete tabşyryrlar, sinagogalarda ýenjerler. Men sebäpli siz hökümdarlaryň, patyşalaryň önünde durarsyňyz we olara şaýatlyk edersiniz. ¹⁰Hoş Habar ilki bilen ähli milletlere wagyz edilmelidir. ¹¹Sizi

^a **12:36 Reb** – Zeburda bu söz *reb* bolup, patyşa ýüzlenilende ulanyldy, bu ýerde bolsa *Reb* Mesihe degişli.

tussag edip, kazyýete tabşyranlarynda, näme diýjegiňizi öňünden gaýgy etmän, şol pursatda size näme berilse, şony gepläň. Çünki gepleýän siz däl-de, Mukaddes Ruhdur. ¹²Dogan doganyňy, ata çagasyny ölüme tabşyrrar. Çagalar hem ene-atalaryna garşy çykyp, olary öldürderler. ¹³Men sebäpli hemmeler sizi ýigrener, emma soňuna çenli çydan halas bolar. ¹⁴Weýrançylyk getirýän ýigrenji zadyň durmaly däl ýerde duranyňy göreniňizde, goý, Ýahudyýadakylar daglara gaçsyn. Hawa, Danyél pygamberiň aýdanlaryna dogry düşüňsin. ¹⁵Üçekdäki adam bir zat almak üçin aşak düşüp, öýe girmesin. ¹⁶Ekin meýdanyndakylar donuny almak üçin yzyna gelmesin. ¹⁷Ol günlerde göwreli aýallaryň we çaga emdirýänleriň dat gününe! ¹⁸Siz bu waka gysda bolmasyn diýip dileg ediň. ¹⁹Çünki ol günlerde şeýle bir elhenç muşakgatlar bolar welin, Hudaýyň ýaradan dünýäsiniň başyndan tä şu wagta çenli munuň ýaly zat bolan däldir, hiç haçan bolmazam. ²⁰Reb ol günleri gysgaltmadyk bolsa, onda hiç kim halas bolmazdy. Emma Reb Öz saýlanlarynyň hatyrasyna ol günleri gysgalttdy. ²¹Şonda kimdir biri size: „Ine, Mesih bu ýerde“ ýa-da „Anha, ol ýerde“ diýse, ynanmaň. ²²Çünki galp mesihler we galp pygamberler döräp, mümkin boldugyça saýlananlary-da azdyrjak bolup, alamatlardyr mugjyzalar görkezerler. ²³Ägä boluň! Men hemme zady size öňünden aýtdym.

²⁴Emma şol günlerde muşakgatlyklardan soňra, Gün garalar, Aý nuruny saçmaz. ²⁵Ýyldyzlar gökden gaçar,

asman jisimleri lerzana geler. ²⁶Şonda Ynsan Oglunyň beýik gudrata we şöhrata beslenip, bulutlarda gelyänini görerler. ²⁷Şonda Ol perişdeleri ýolap, Öz saýlanlaryny çar tarapdan, ýeriň ujundan tä gögüň ujuna çenli ýygna.

Injir agajyndan alynmaly sapak
(*Matta 24:32-35; Luka 21:29-33*)

²⁸Injir agajyndan sapak alyň: onuň şahalary ýumşap, ýaprak çykaran mahaly tomsuň golaýlandygyny bilýärsiňiz. ²⁹Şonuň ýaly-da, bu zatlaryň bolýanyňy göreniňizde, Ynsan Oglunyň golaý gelendigini, gapynyň agzyndadygyny biliň. ³⁰Size dogrusyny aýdýaryň, bu zatlaryň ählisi bolýança, bu nesil dünýäden ötmaz. ³¹Asman bilen ýer öter, emma Meniň sözlerim asla ötmaz.

Bilinmeýän gün we sagat
(*Matta 24:36-44*)

³²Emma ol günü hem sagady hiç kim bilýän däldir, ne gökdäki perişdeler, ne-de Ogul bilýändir, diňe Ata bilýändir. ³³Hüşgär boluň, oýa boluň! Siz ol wagtyň haçan geljekdigini bilýän dälisiňiz. ³⁴Bu bir uzak ýola çykan adam ýalydyr. Ol öýünden çykyp barýarka, hyzmatkärlerine ygtyýar berer, her haýsyna bir iş tabşyrrar. Gapydaky garawula bolsa oýa bolmagy buýrar. ³⁵Şonuň üçin oýa boluň, sebäbi siz öý eýesiniň agşammy, ýary gijemi, horaz gygyrandamy, gün dogandamy – haçan geljegini bilmeýärsiňiz. ³⁶Ol duýdansyz gelip, ukuda üstüňizi basaymasyn. ³⁷Size

^a **13:33** Käbir golýazmalarda *doga-dileg ediň* diýen sözler hem bar.

aýdýanlarymy hemmelere-de aýdýaryn: oýa boluň!»

14-nji bap

Isany öldürmek barada dildüwüşük

(*Matta 26:1-5; Luka 22:1,2; Ýohanna 11:45-53*)

¹Pesah we Petir baýramyna iki gün galypdy. Ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary Isany hile bilen tutup, öldürmegiň ýoluny agtarýardylar. ²Ýöne welin biri-birlerine: «Baýram günlerinde däl, halk galmagal turzaýmasyn» diýişýärdiler.

Bir aýal Isanyň başyna ýag guýýar

(*Matta 26:6-13; Ýohanna 12:1-8*)

³Isa Beýtaniýada deri keselli Simunyň öýünde saçak başynda otyrka, bir aýal agzy ýapyk çüýşede gymmatbaha sap-arassa nard ýagyny alyp geldi. Aýal çüýşäniň dykysyny açyp, ýagy Onuň başyna guýdy. ⁴Käbirleri gaharlanylup, biri-birlerine: «Näme üçin bu ýag isrip edildi? ⁵Muny bir ýyllyk iş hakyna ^a barabar pula satyp, garyplara paýlap bolardy ahyry» diýişip, aýala igendiler. ⁶Emma Isa olara: «Naçary öz gününe goýuň! Näme üçin ony ynjadýarsyňyz? Ol meniň üçin ajaýyp iş etdi. ⁷Garyplar hemişe siziň ýanyňyzdadyr, olara islän mahalyňyz ýagşylyk edip bilersiňiz, emma Men hemişe ýanyňyzda bolmaryn. ⁸Bu aýal elinde baryny etdi, ol bedenime atyr ysly ýag guýup, Meni jaýlamaga önünden taýýarlady. ⁹Size dogrusyny aýdýaryn, Hoş Habar dünýäniň niresinde wagyz edilse, bu aýalyň edeni-de şol ýerde ýatlanar» diýdi.

Ýudasyň haýynlygy

(*Matta 26:14-16; Luka 22:3-6*)

¹⁰Soňra Onkilerden Ýudas Iskariýot diýen biri Isa dönüklük etmek üçin, ýolbaşçy ruhanlaryň ýanyna gitdi. ¹¹Olar muny eşidip begendiler, oňa pul bermäge söz berdiler. Ol Isany olara tabşyrmak üçin, amatly pursat peýläp gezdi.

Isa şägirtleri bilen Pesah baýramyny belleýär

(*Matta 26:17-30; Luka 22:7-23; Ýohanna 13:21-30;*

1 Korintoslylar 11:23-25)

¹²Pesah janlysynyň soýulýan günü, ýagny Petir baýramynyň ilkinji günü şägirtleri Isadan: «Seniň üçin Pesah naharyny nirede taýýarlamagymyzy isleýärsiň?» diýip soradylar. ¹³Isa şägirtleriniň ikisini ýollap, olara: «Şähere baryň, küýze bilen suw alyp barýan bir adama sataşarsyňyz, şonuň yzyna düşüp gidiň. ¹⁴Ol nirä baryp girse, şol öýüň eýesine: „Mugallym senden şägirtlerim bilen Pesah naharyny iýer ýaly, meniň myhman otagym nirede diýip sorayar“ diýiň. ¹⁵Ol hem ýokarky gatda düşelgi, taýýar giň bir otagy görkezer. Şol ýerde taýýarlyk görüň» diýdi. ¹⁶Şägirtler ýola düşüp, şähere gitdiler we ähli zady Isanyň aýdyşy ýaly tapyp, Pesah naharyny taýýarladylar. ¹⁷Agşam Isa Onkiler bilen bile geldi. ¹⁸Saçak başynda nahar iýip otyrkalar, Ol: «Size dogrusyny aýdýaryn, sizden biri, meniň bilen nahar iýip oturan biriňiz Maňa haýynlyk eder» diýdi. ¹⁹Olar hem tukatlanyp, yzly-yzyna Ondan: «Men bir dälmi?» diýip soramaga başladylar. ²⁰Isa olara: «Ol Onkilerden

^a 14:5 *Bir ýyllyk iş hakyna barabar pul* – grekçe üç ýüz dinar. Bir dinar bir günlük iş hakyna deňdir.

biri, Meniň bilen bile okara çörek batyryp oturanyň biri. ²¹Hawa, Ynsan Ogly Özi hakda ýazylyşy ýaly jan berer, emma Ynsan Ogluna haýynlyk edeniň halyna waý! Ol adam eneden dogulmadyk bolsa, onuň üçin has oňat bolardy» diýdi. ²²Naharlanylpy otyrkalar, Isa eline çörek alyp şükür etdi we ony döwüp, şägirtlerine berdi-de: «Alyň, bu Meniň bedenimdir» diýdi. ²³Onsoň şeraply käsäni alyp, şükür edeninden soň, olara berdi, hemmesi ondan içdi. ²⁴Soňra Isa olara: «Bu Meniň köp adamlar üçin dökülýän äht ^a ganymdyr. ²⁵Size dogrusyny aýdýaryn: Hudaýyň Şalygynda täzesini içjek günüm çenli şeraby gaýtadan içmerin» diýdi. ²⁶Olar Hudaýa öwgi senalaryny aýdanlaryndan soň, Zeýtun dagyna çykdylar.

Isa Petrusyň inkär etjekdigini aýdýar

²⁷Isa şägirtlerine: «Siziň hemmähiz Menden el çekersiňiz, sebäbi „Çopany uraryn, goýunlar dargap gider“ diýip ýazylygydyr. ²⁸Emma Men direlenimden soň, sizden öň Jelilä bararyn» diýdi. ²⁹Petrus Oňa: «Hemmeler Senden ýüz öwürse-de, men beýle etmerin» diýdi. ³⁰Isa oňa: «Saňa dogrusyny aýdýaryn: edil şu gije horaz iki gezek gygyryança, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýdi. ³¹Emma Petrus janygyp: «Men Seniň bilen ölmeli bolsam-da, Seni asla inkär etmerin» diýdi. Şägirtleriň hemmesi-de şeýle diýdiler.

Getsemani bagynda

(*Matta 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³²Olar Getsemani diýen bir ýere geldiler. Isa şägirtlerine: «Men Hudaýa

dileg edip gelýänçäm, siz şu ýerde oturyň» diýdi. ³³Isa Petrusy, Ýakuby we Ýohannany ýanyna aldy. Isa aýj hasrat çekip, gaýgylanmaga başlady. ³⁴Olara: «Meniň janym öler ýaly tukat. Siz bu ýerde galyň we oýa boluň» diýdi. ³⁵Isa biraz öňe ýöränden soň, ýere ýüzin düşüp, şu aýyrganç pursadyň mümkin bolsa, Özünden sowa geçmegini dileg etdi. ³⁶Ol: «Abba ^b, Atam, Sen hemme zady başarýarsyň. Bu hasrat käselerini Menden sowa geçir, ýöne Meniň islegim däl, Seniň islegiň amala aşsyn» diýdi. ³⁷Isa gaýdyp gelende, şägirtleri uklap ýatan ekenler. Isa Petrusa: «Uklap ýatyrşyňmy? Bir sagat-da oýa bolup bilmediňmi? ³⁸Oýa boluň, synaga düşmez ýaly dileg ediň. Ruh gaýratlydyr, ýöne beden ejizdir» diýdi. ³⁹Isa ýene gidip, şol öňki sözleri aýdyp dileg etdi. ⁴⁰Yzyna gaýdyp gelende, şägirtleri ýene uklap ýatan ekenler, sebäbi olaryň gözleri bürölüp durdy. Olar Oňa näme diýjeklerini bilmediler. ⁴¹Isa üçünji gezek gelip, olara: «Siz henizem uklap ýatyrşyňmy? Dynjyňzy alýarsyňmy? Boldy, pursat geldi, Ynsan Ogly günäkärleriň eline berilýär. ⁴²Turuň, gideliň. Anha, Maňa haýynlyk eden golaýlady» diýdi.

Isa tutulýar

(*Matta 26:47-56; Luka 22:47-53; Ýohanna 18:3-12*)

⁴³Isa heniz gepläp durka, Onkileriň biri bolan Ýudas peýda boldy. Onuň ýanynda ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary we ýaşulular tarapyndan iberilen gylyçly, taýakly bir mähelle

^a 14:24 *Äht* – käbir golýazmalarda *täze Äht*.

^b 14:36 *Abba* – arameýçe bu söz *Atam* diýmegi aňladýar.

bardy. ⁴⁴Isa haýynlyk eden Ýudas olar bilen: «Men kimi öpsem, Isa Şoldur. Ony tutuň-da, gorag astynda alyp gid» diýip gepleşipdi. ⁴⁵Ol gele-gelmäne Isanyň ýanyna bardy-da: «Mugallym!» diýip, Ony öpdü. ⁴⁶Onsoň adamlar Isany tutup, ele saldylar. ⁴⁷Isanyň ýanynda duranlaryň biri gylyjyny syryp, baş ruhanyň hyzmatkärini urup, onuň gulagyny kesdi. ⁴⁸Isa olara: «Näme üçin bir goz galaňçynyň garşysyna çykan ýaly, Meni tutmak üçin gylyçly hem taýakly gelipsiňiz? ⁴⁹Her gün ybadathanada aranyzda bolup, adamlara öwredýärdim, şonda Meni tutmandyňyz. Ýöne, goý, Mukaddes Ýazgylar berjaý bolsun» diýdi. ⁵⁰Şonda şägirtleriň hemmesi Isany taşlap gaçyp girdiler. ⁵¹⁻⁵²Ýalaňaç bedenini ýapynja bilen örten bir ýaş ýigit Isanyň yzyna düşüp barýardy. Esgerler ony hem tutdular, emma ol ýapynjasyny taşlap, ýalaňaç halda olardan gaçyp gitdi.

Isa mejlisiň öňünde

(*Matta 26:57-68; Luka 22:54,55,63-71; Ýohanna 18:13,14,19-24*)

⁵³Isany baş ruhanyň ýanyna getirdiler. Ähli ýolbaşçy ruhanylar, ýaşulular we Töwrat mugallymlary ol ýere ýyg-nanypdylar. ⁵⁴Petrus baş ruhanyň howlusyna çenli gara görnümde Isanyň yzyna düşüp gitdi. Ol hem sakçylar bilen bile howluda oda çöyünyp otyrdy. ⁵⁵Ýolbaşçy ruhanylar we ýokary mejlis Isa ölüm jezasyny bermek üçin, Oňa garşy subutnama agtardylar, ýöne tapyp bilmediler. ⁵⁶Köpler Oňa garşy ýalan şaýatlyk berseler-de, olaryň şaýatlygy bir çykmady. ⁵⁷Onsoň käbirleri turup, Oňa garşy ýalan şaýatlyk berip: ⁵⁸«Biz Onuň: „Men ynсан eli bilen salnan şu ybadathanany ýykyp, üç günün içinde el bilen salynmadyk başga bir ybadathana

salaryň“ diýenini eşitdik» diýdiler. ⁵⁹Barybir, olaryň şaýatlyklary bir çykmady. ⁶⁰Soňra baş ruhany mejlisiň ortasynda ýerinden turup, Isadan: «Sende hiç hili jogap ýokmy? Bu adamlaryň Saňa garşy berýän şaýatlygyna näme diýersiň?» diýip sorady. ⁶¹Isa dymdy, hiç bir jogap bermedi. Baş ruhany ýene Ondan: «Şöhretly Hudaýyň Ogly – Mesih Seni mi?» diýip sorady. ⁶²Isa: «Mendirin! Siz Ynsan Oglunyň Gudraty güýçliniň sagynda oturanyny we gögüň bulutlarynda gelýänini görersiňiz» diýdi. ⁶³Baş ruhany şonda ýakasyny ýyrtyp: «Bize başga şaýatlyk nämä gerek? ⁶⁴Onuň Hudaýa dil ýetirenini özüňiz eşitdiňiz ahyryn. Näme karara gelýärsiňiz?» diýip sorady. Olaryň bary Isany ölüm jezasyna laýyk diýip höküm çykardylar. ⁶⁵Käbirleri Onuň üstüne tükürüp başladylar, gözlerini daňyp, Ony ýumruklap: «Welilik et!» diýişýärdiler. Sakçylar-da Ony aralaryna alyp urdular.

Petrus Isany inkär edýär

(*Matta 26:69-75; Luka 22:56-62; Ýohanna 18:15-18,25-27*)

⁶⁶Petrus howlynyň aşak tarapynda durka, baş ruhanyň kenizlerinden biri geldi. ⁶⁷Ol çöyünyp oturan Petrusy görende, oňa çänerildi-de: «Sen hem şol nasyrally Isa bilendiň» diýdi. ⁶⁸Emma Petrus muny inkär edip: «Men seniň näme hakda gepleýäniňi bilemogam, düşünemogam» diýdi-de, howlynyň daşyna çykdy. Şol wagt hem horaz gygyrdy. ⁶⁹Keniz Petrusy görende, ýanyndakylara: «Bu adam şolaryň biri» diýip, ýene-de aýtdy. ⁷⁰Emma Petrus muny ýene-de inkär etdi. Az salymdan ol ýerde duranlar Petrusa ýene-de: «Hakykatdan-da, senem şolaryň biri, sebäbi sen jeli leli» diýdiler. ⁷¹Emma ol ant içip: «Hudaý

ursun! Siziň aýdýan bu adamyňzy men tanamaýaryn» diýdi. ⁷²Edil şol wagt horaz ikinji gezek gygyrdy. Petrus Isanyň özüne: «Horaz iki gezek gygyrýança, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýen sözlerini ýatlap, möňňürüp aglady.

15-nji bap

Isa Pilatyň öňünde

(*Matta 27:1,2,11-14; Luka 23:1-5;*

Ýohanna 18:28-38)

¹Ir säher bilen ýolbaşçy ruhanylar, ýaşullar, Töwrat mugallymlary we tutuş mejlis maslahat geçirip, Isany daňyp, Pilata tabşyrdylar. ²Pilat Isadan: «Sen ýahudylaryň patyşasymy?» diýip sorady. Isa: «Aýdysyň ýalydyr» diýip jogap berdi. ³Ýolbaşçy ruhanylar Ony köp zatlarda aýypladylar. ⁴Pilat ýene-de Oňa: «Sen hiç hili jogap berjek dälmi? Gör, näçe zatlarda Seni aýyplaýarlar!» diýdi. ⁵Emma Isa başga hiç hili jogap bermedi. Pilat geň galdy.

Isa ölüme höküm edilýür

(*Matta 27:15-26; Luka 23:13-25;*

Ýohanna 18:39–19:16)

⁶Pilat her Pesah baýramynda halkyň haýyşy boýunça bir tussagy boşadýardy. ⁷Pitnede adam öldüren gozgalaňçylar bilen bile tussag edilen Barabbas atly biri bardy. ⁸Halk Pilatyň ýanyna gelip, hemişekisi ýaly, özleri üçin bir tussagy boşatmagyny soramaga başlady. ⁹Onsoň Pilat olara jogap berip: «Siziň üçin ýahudylaryň patyşasyny boşatmagymy isleýärsiňizmi?» diýip sorady. ¹⁰Ol ýolbaşçy ruhanylaryň Isany görüplikden tabşyrandyklaryny bilýärdi. ¹¹Emma ýolbaşçy ruhanylar Isanyň deregine Barabbasy boşatmagyny talap edip diýip, halky küşgürdiler. ¹²Pilat ýene olardan: «Onda men siziň ýahudylaryň

patyşasy diýýän adamyňzy näme edeýin?» diýip sorady. ¹³Olar bolsa: «Ony haça çüýle!» diýip gygyryşdylar. ¹⁴Pilat olardan: «Näme üçin? Ol näme ýamanlyk etdi?» diýip sorady. Emma olar: «Ony haça çüýle!» diýip, has beter gygyryşdylar. ¹⁵Şonda Pilat halky kanagatlandyrmak kararyna gelip, Barabbasy boşatdy. Isany bolsa gamçyladyp, haça çüýlemek üçin, esgerleriň eline berdi.

Esgerler Isany masgaralaýarlar

(*Matta 27:27-31; Ýohanna 19:2,3*)

¹⁶Esgerler Isany hökümet saraýyna eltip, tutuş goşun toparlaryny Onuň daşyna üýşürdiler. ¹⁷Onuň egnine gyrmyzy don, başyna tikenden örülen täç geýdirdiler. ¹⁸«Ýaşasyn ýahudylaryň patyşasy!» diýip, Ony gyzgyn garşylan boldular. ¹⁹Başyna taýak bilen urdular, üstüne tükürdiler, öňünde dyza çöküp, Oňa sežde eden boldular. ²⁰Ony masgaralanlaryndan soň, gyrmyzy dony egninden çykardylar-da, Öz egin-eşigini geýdirip, haça çüýlemäge äkitdiler.

Isa haça çüýlenýür

(*Matta 27:32-44; Luka 23:26-43;*

Ýohanna 19:17-27)

²¹Şol wagt kirineýli Simun atly bir adam ekin meýdanyndan gelyärdi. Ol Isgender bilen Rufusyň kakasydy. Esgerler ony tutup, Isanyň haçyny götermäge mejbur etdiler. ²²Olar Isany Golgota (bu «Kelleçanak depesi» diýmegi aňladýar) diýen ýere eltdiler. ²³Onsoň olar Isanyň agyrylaryny kemeltmek üçin, Oňa mür garylan şerap hödürlediler, emma Ol içmedi. ²⁴Soňra Ony haça çüýlediler. Kime näme düşerkä diýip bije atysyp, Onuň egin-eşigini özara paýlaşdylar. ²⁵Ony haça çüýlänlerinde, ir sagat dokuzdy. ²⁶Depesindäki etmiş ýazgysynda bolsa:

«YAHUDYLARYŇ PATYŞASY» diýip ýazylgdy. ²⁷Isa bilen bile iki garaçyny hem haça çülediler. Olaryň biri Isanyň sag tarapynda, beýlekisi çep tarapynda-dy. ^{a 29}Geçip barýanlar başlaryny ýaýkap, Isany ýaňsylaýardylar. Olar: «Päheý-de welin, Sen ybadathanany ýykyp, üç gün-de saljakdyň-a. ³⁰Indi haçdan aşak düş-de, Özüňi halas et!» diýýärdiler. ³¹Yolbaşçy ruhanylar bilen Töwrat mugallymlary-da Isany hut şunuň ýaly masgaralap, biri-birlerine: «Özgeleri halas etdi, emma Özünü halas edip bilenok. ³²Ysraýylyň Patyşasy Mesih, goý, häziriň özünde haçdan aşak düşsün, biz hem muny görüp iman edeli» diýýärdiler. Isa bilen haça çüýlenenler-de Oňa sögýärdiler.

Isanyň ölümi

(*Matta 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohanna 19:28-30*)

³³Günortan on ikiden öýlän sagat üçe çenli tutuş ýurdy garaňkylyk gaplap aldy. ³⁴Öýlän sagat üçde Isa gaty ses bilen gygyryp: «Elohi, Elohi! Lema sabaktani?», ýagny: «Hudaýym, Hudaýym! Náme üçin Meni terk etdiň?» diýdi. ³⁵Ol ýerde duranlaryň käbirleri muny eşidenlerinde: «Serediň, Ol Ylýasy çagyryýar» diýdiler. ³⁶Bir adam ylgap baryp, bir esgini sirkä batyrdy. Ony bir taýagyň ujuna dakyp, Isa içirjek bolup uzatdy-da: «Hany, göreliň! Ylýas gelip, Ony aşak düşürmikä?» diýdi. ³⁷Emma Isa gaty gygyryp jan berdi. ³⁸Şol wagt ybadathananyň tutusy ýokardan aşaklygyna ýyrtylyp, ikä bölündi. ³⁹Isanyň garşysynda duran ýüzbaşy Onuň şeýle jan berenini

görende: «Bu adam, hakykatdan hem Hudaýyň Ogly eken» diýdi. ⁴⁰Ol ýerde uzakdan seredişip duran aýallar hem bardy. Magdalaly Merýem, Ýose bilen kiçi Ýakubyň ejesi Merýem we Salome dagy hem olaryň arasyndady. ⁴¹Bular Isa Jeliledekä yzyna düşüp, Oňa hyzmat edipdiler. Ol ýerde Isa bilen Iýerusalime gelen başga-da köp aýallar bardy.

Isa jaýlanýar

(*Matta 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohanna 19:38-42*)

⁴²Ol gün Taýýarlyk günüdi, ýagny Sabadyň öň ýanyndaky gündi. Agşam ⁴³mejlisiň sylanýan agzasy, Hudaýyň Şalygyna umyt bilen garaşýan arimati-ýaly Ýusup geldi. Ol ýüregine daş baglap, Pilatyň ýanyna bardy we ondan Isanyň jesedini diledi. ⁴⁴Pilat Isanyň eýýäm ölen-digine geň galdy, ýüzbaşyny çagyryp: «Ölenine köp wagt boldumy?» diýip sorady. ⁴⁵Muny ýüzbaşydan anyklandan soň, jesedi Ýusuba berdi. ⁴⁶Ýusup hem kepenlik mata satyn aldy, jesedi aşak düşürip, kepene dolady-da, gaýada oýulan bir mazarda jaýlady. Soňra ol mazaryň agzyna bir daş togalap getirip goýdy. ⁴⁷Magdalaly Merýem bilen Ýosaniň ejesi Merýem Isanyň nirede jaýlanandygyny gördüler.

16-njy bap

Isa direlýär

(*Matta 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohanna 20:1-10*)

¹Sabat günü tamamlanansoň, giç öýlän magdalaly Merýem, Ýakubyň

^a **15:27** Käbir golýazmalarda 28-nji aýat duş gelýär: *Şeýlelik bilen «Ol ýazyklylar bilen bir saýyldy» diýen Mukaddes Ýazgy berjaý boldy.*

ejesi Merýem we Salome dagy gidip, Isanyň jesedine çalmak üçin ýakymly ysly zatlar satyn aldylar. ²Hepdäniň birinji günü ⁴olar gün doganda, mazaryň başyna geldiler. ³Olar biri-birlerine: «Mazaryň agzyndan daşy bize kim aýryp bererkä?» diýişýärdiler. ⁴Başlaryny galdyryp seredenlerinde, daşyň bir çete togalanandygyny gördüler. Daş gaty uludy. ⁵Mazara girenlerinde bolsa, sag tarapda ak lybas geýnen bir ýaş ýigidiň oturandygyny görüp geňirgenişdiler. ⁶Ol bulara: «Geňirgenmäň! Siz haça çüýlenen nasyrally Isany gözleýärsiňiz. Isa direldi! Ol bu ýerde ýok. Ine, Onuň jesediniň goýlan ýeri. ⁷Indi bolsa baryň-da, Onuň şägirtlerine we Petrusa: „Isa sizden öň Jelilä barýar, Özüniň size aýdyşy ýaly, Ony şol ýerde görersiňiz“ diýiň» diýdi. ⁸Aýallar mazardan çykyp gaçdylar. Olary sandyrama hem aljyraňňylyk gaplap alypdy. Olar gorkularyndan ýaña hiç kime hiç zat aýtmadylar.

Isa şägirtlerine görünýär

(*Matta 28:9,10; Ýohanna 20:11-18; Luka 24:13-35*)

⁹Isa hepdäniň birinji günü ir bilen direldi. Ol ilki bilen magdalaly Merýeme göründi. Isa onuň içinden ýedi arwahjyny kowup çykarypdy. ¹⁰Merýem gidip, muny Isa bilen bolan, indi bolsa Oňa ýas tutup, aglaşyp oturan şägirtlerine habar

berdi. ¹¹Emma olar Isanyň diridigini we Merýeme görnendigini eşidenlerinde, muňa ynanmadylar. ¹²Şondan soň Isa oba tarap barýan iki şägirdine başga keşpde göründi. ¹³Ol ikisi hem yzlaryna öwrülip, muny beýlekilere habar berdiler, emma olar bulara-da ynanmadylar. ¹⁴Soňra Isa saçak başynda oturan Onbirleriň özlerine görünüp, imansyzdyklary, ýürekleriniň tekebirdigi üçin olara käýedi. Sebäbi olar Onuň direlendigini gören adamlara ynanmandylar.

Isa şägirtlerini bütün dünýä ýollayar

(*Matta 28:16-20; Luka 24:36-53; Ýohanna 20:19-23; Resul 1:6-11*)

¹⁵Isa şägirtlerine şeýle diýdi: «Bütün dünýä aýlanyň-da, Hoş Habary hemme adamlara wagyz ediň. ¹⁶Iman edip çümdürilen halas bolar, ýöne iman etmedige höküm ediler. ¹⁷Iman edýänler şu almatlary görkezerler: Meniň adym bilen arwah-jynlary kowup çykararlar, täze dillerde geplärler. ¹⁸Elleri bilen ýylan tutsalar-da, zäher içseler-de, olara zeper ýetmez. Ellerini hassalaryň başyna goýarlar, olar hem sagalar». ¹⁹Reb Isa olara bulary gürrüň bereninden soň, göge alyndy we Hudaýyň sagynda oturdu. ²⁰Onsoň şägirtler gidip, Hoş Habary hemme ýerde wagyz etdiler. Reb olar bilen işläp, amala aşýan gudratly almatlar arkaly Öz sözünü tassyklaýardy.

